

אמר ליה מנא לך האי מילתא, [א"ל] מאבא מרי שמיע לי, ואבא מרי מרב. (ה) ואמר רב ענן (ו) מעה ולא הזכיר של ראש חודש בערבית אין מחזירין אותו, מסני שיכול לומר בשחרית, בשחרית אין מחזירין אותו מסני שיכול לומר במנחה, ועלה (ז) אמר רבי יוסי בציבור שטו (ח) משום טירחא וציבורא אבל יחיד הדר:

[תקמ] (א) ונהגו העם לכרך בראש חודש לקרוא את ההלל, אבל רבני תהא נשמתו בצורר החיים אינו מכרך עליו. והי לך תשובתו: ששאלתם יחיד שקרא את ההלל בימים שאינם מ"יח ימים של תורה, אם חובה על הציבור לכרך יכרך גם היחיד, אבל אני איני מכרך עליו לא עם הציבור ולא ביחיד, שאינו אלא מנהג, ואין מנהג צריך ברכה, (ב) כדאמרין בערבה שקיל חביס ולא כריך קא סבר מנהג נביאים הוא, לפיכך אני אין מכרך עליו אשר קדשנו במצותיו וצונו, אבל אני מכרך עליו ברוך אתה ה' מלך העולם המהולל כפי עטו משובח ומפואר בשירי דוד עבדך ברוך אתה ה' (ג) מלך מהולל בתשבות:

הלכות סדר תעניות:

[תקמא] (א) אילו ימים שמתענין בהם מן התורה, ומי שמתענה בהם לא יאכל ולא ישתה עד הערב. (ב) כאחד בניסן מתו בו בני אהרן, בעשרה בו מתה מרים הנביאה ונסתלקה הנאר, בששה ועשרים בו מת יהושע בן נון. בעשרה באייר מת עלי הכהן ושני בניו ונשבה ארון הברית, (ג) בעשרים ושמונה בו מת שמואל הנביא וספרו עליו כל ישראל. בעשרים ושלושה בסיון (ד) כסלו הקרבנות מלעלות לירושלים בימי ירבעם בן נבט, בעשרים וחמשה בו נהרג ר' שמעון בן גמליאל ור' ישמעאל בן אלישע, ור' חנינה סגן הכהנים. (ה) [בעשרים ושבעה בו נשרף ר' חנינא בן תרדיון

(ס) ואמר רב ענן. ברכות ל' ע"ב ושם הגי' אמר רב ענן אמר רב. (ו) מעה ולא הזכיר של ר"ח בערבית. בגמרא לפנינו גי' אחרת ובשם רב ענן תובא מאמר אחר וזה שהוא בסדר בשמו תובא שם במאמר שלפניו אבל לא בשמו ועיין במח"ו שם הגי' נשתנים וע"ש בהערות הרש"ה ד"ל. (ז) א"ר יוסי. בגמרא הגי' א"ר יוחנן. ובמח"ו אמר רב אבא. (ס) משום טירחא וציבורא אבל יחיד הדר. עיין רש"י בגמרא שם.

[תקמב] (ב) ונהגו העם לכרך בראש חודש לקרוא את ההלל. תובא במח"ו סי' רכ"ז (צד 192) ועיין בתוס' ברכות י"ד ע"א ד"ה ימים הביאו את המחזור ויטרי. (ג) כדאמרין בערבית. הוא בסוכה פ' לולב וערבה דף מ"ד ע"ב. (ג) מלך מהולל בתשבות. במח"ו סי' ולאחריו יחלוך כדרכה ולא שמעתי יותר כי לא קדקתי ברבותי וחתם שלמה בר יצחק ובמח"ו שם נמצא תוספת ורשם ת' (פ' תוספות) והוא תשובה שהשיב ר"ח על רש"י וקטו ע"ש. והתשובה נמצאת בספר הישר לר"ח סי' תמ"א.

[תקמג] (ב) אלו ימים שמתענין בהם מן התורה. נובע מן מגילת תענית כפרק אחרון ותובא בה"ג ה' תשעה באב ובסדרו רע"ג דף ל"ד ע"א ובמח"ו סי' רע"א (צד 229) וכן תובא בסור אר"ח תק"ם בשם בה"ג. (ג) כאחד בניסן מתו בני אהרן. כ"ה בה"ג ובסרע"ג ובמח"ו אבל במגילת תענית איתא בשמונה בניסן מתו בני אהרן, ויש להקן כמו שהוא לפנינו. וכן בירושלמי יומא פ"א ה"א ושפיקתא דר"כ ספקא אחרי מות (קע"ד ע"ב) וי"ד טף פ"ב ותנתומא הקדום אחרי סי' י' ותנתומא הנדפס סבכר אחרי סי' ז' תובא א"ר חייא בר אבא כאחד בניסן מתו בניו של אהרן. (ג) בעשרים ושמונה בו מת שמואל הנביא. עיין מגן אברהם סי' תק"ם. (ד) כסלו הקרבנות. כ"ה גם בסרע"ג ובמח"ו. ובמגילת תענית ובבה"ג איתא במלו ככדים. (ס) [בעשרים ושבעה בו כ"ה תוספתי כמו שהוא במגילת תענית ובבה"ג ובמח"ו שם

וספר תורה עמו] בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלחות וכמל התמיד והתקעה העיר, ושרף אפוסטומוס את התורה, (ו) והעמיד צלם בהיכל. (ז) [באחד באב מת אהרן הכהן]. במ' באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ ישראל, וחרב הבית בראשונה ובשנייה, ונלכדה ביתר ונחרשה העיר. (ח) בשמונה [עשר] בו ככה נר מערבי בימי אחז. (ט) בשבעה באלול מתו מציאי דבת הארץ במגפה. בשלשה בתשרי נהרג גדליה בן אחיקם. (י) [בחמישי בתשרי מתו עשרים איש מישראל ונחש ר' עקיבא בבית האסורין ומת]. בשבעה בו נגזר על אבותינו שימותו בחיב וברעב וכדבר. בעשרה בו מתו עושי העגל. (יא) בששה במרחשוון עורו עיני צדקיהו ושחמו בניו לעיניו. בשמונה בכסלו שרף יהויקים את המגילה אשר כתב ברוך מפי ירמיהו הנביא. (יב) בשמונה במכת נכתבה התורה בלשון יוונית בימי תלמי המלך, והחשך בא לעולם שלשה ימים. (יג) [בתשעה בו לא כתבו רבותינו על מה הוא]. (יד) בעשרה במכת סמך מלך בבל על ירושלים. בחמשה בשבט מתו הצדיקים שהיו בימי יהושע בן נון. (טו) [בעשרה] [בעשרים] ושלשה בו נתקצבו כל ישראל על שבט בנימין על [דבר] סלגש כנבעה ועל צלם מיכה. בשבעה כאדר מת משה רבינו. בתשעה בו נזרו תענית על שנחלקו בית שמאי ובית הלל זה על זה. אילו תעניות שקיבלו ישראל על עצמן מן התורה, ועוד נזרו אבותינו שהיו מתעניין בשני וחמישי מפני שלשה דברים, על חורבן הבית ועל החורבן שנסרס, ועל חרסת השם ולעתידי לבא הקב"ה מהסכן לששון, שנאמר והסכתי אכלם לששון וגו' (ירמי' ל"א י"ב):

[תקמב] (א) אמר ר' זעירא אמר רב הונא יהיד שקיבל עליו תענית אסילו

ובסעי' נשמטה שורה שלימה וכצ"ל בעשרים וחמשה בו נהרג רשב"ג [ור' ישמעאל בן אלישע ור' חנינא מן הכהנים בעשרים ושבעה בו] נשרף ר' חנינא בן חרדין וספר תורה עמו. (ו) והעמיד צלם בהיכל. עיני ירושלמי תענית ס"ד. ה"ה וברשי תענית ל"ז ע"ב. (ז) [באחד באב מת אהרן הכהן]. הוספתי כמו שהוא במגילת תענית ובבב"ג ובסעי' ובמח"ו. (ט) בשמונה [עשר] בו. כן תקנתי ונשמט מלת "עשר" הובא לנכון בסדור רע"ג ובמח"ו. ובב"ג איתא בשבעה עשר. (ט) בשבעה באלול מתו מציאי דבת הארץ במגפה. במור הובא בסעות ב"ז באלול וצ"ל בו באלול. ועיין בב"ז שם שהביא תשובת הרא"ש סוף כלל י"ז. (י) בחמישי בתשרי בו. הוספתי כמו שהוא בסדור רע"ג ובמח"ו. ובבב"ג בסעות בעשרה בו וצ"ל בחמישי בו הובא לנכון גם במור א"ח ס"ו תק"פ. (יב) בששה במרחשוון. כ"ה במגילת תענית ובבב"ג ובמח"ו. אבל במור שם בשבעה במרחשוון ואין ספק שהיה כתוב בו וחשב המרופס שהיא ז' הציג בשבעה. (יג) בשמונה במכת נכתבה התורה בלשון יוונית בימי תלמי המלך. מובא במאור עינים ס"ז בשם רע"ג ע"ש. (יד) בתשעה בו לא כתבו רבותינו על מה הוא. הוספתי כמו שהוא במגילת תענית ובבב"ג ובסעי' ובמח"ו. ובמגילת תענית דפוס ווארשוי כתב הספרש וצ"ל שמעתי בשם גדול אחד דאז נולד אותו האיש. וראיתי במח"ו נשמט איזו מלות וכצ"ל בתשעה בו [לא כתבו רבותינו על מה הוא, ובעשרה בו] סמך מלך בבל על ירושלים ונשמט מן מלת בו עד מלת בו. (יד) בעשרה במכת סמך מלך בבל. במגילת תענית נמצא גם בעשרה במכת מת יזרא הסופר ונחמיה בן חכליה. וראיתי בבב"ג שהביא בתשעה במכת לא כתבו רבותינו על מה הוא וכו' כיום מת יזרא הסופר ונחמיה בן חכליה, ובמח"ו חסר זה. (טו) בעשרה ושלשה בו. תקנתי בעשרים ושלשה כמו שהוא במגילת תענית ובמח"ו. אבל בבב"ג בסעות בשלשה בו צ"ל בעשרים ושלשה בו וכן הובא במור בשלשה ועשרים.

[תקמב] (ב) אמר ר' זעירא. הובא בבב"ג שם ה"ל תשעה באב ובסדור רע"ג ל"ד

ע"ב ובמח"ו צד 280 הוא במרא תענית י"א ע"ב.

אוכל ושותה כל הלילה למחר מתחלל תפילת תענית. (ב) ר' עקיבה אקלע לנינוק בעו סניה מתענין לשעות או אין מתענין לשעות קנקנים של גוים אסורים או מותרין, במה שימש משה כל שבעת ימי המילואים, לא הוה בדיה, אתא ישאל כי מדרשא אמרו ליה הילכתא מתענין לשעות, וקנקנים של גוים לאהר שנים עשר [חדש] מותרין, וכמה שימש משה בשבעת ימי המילואים כהלוק לבן, רב כהנא אמר כהלוק לבן שאין בו אימרא:

[תקמג] (א) תנו רבנן עד מתי אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השהר, ר' אליעזר אמר עד קרות הגבר, אמר רבא לא ישנו אלא שלא ישן, אבל ישן אינו אוכל, איתביה אב"י ישן ועמד הרי זה אוכל, התם שלא סילק, איכא דאמרי אמר רבא לא שנו אלא שלא ישן אבל ישן אינו אוכל, איתביה אב"י ישן ועמד הרי זה אוכל, התם במתמנס, היכי דמי מתמנס אמר רב אשי נים ולא נים תיר ולא תיר, כגון דקרו ליה ועני ולא ידע לאהדרוי סברא וכי מדכרו ליה מדכר:

[תקמד] (א) אמר רב יהודה [אמר רב] לזה אדם תעניתו ופורע, כי אמריתיה קמיה דישמואל, אמר לי פשיטא, לא יהא אלא גודר גדר (ב) מ' לא משלם ואויל. (ג) רב יהושע בריה דרב אידי אקלע לבי רב אשי אמרו ליה לימעב מר מדי אמר להם בתעניתא יתיבנא, אמרו ליה ליוזף מר וליפריע, לא סבר לה מר להא דאמר רב יהודה [אמר רב] לזה אדם תעניתו ופורע, אמר להם תענית חלוס הוא, דאמר רבא בר מחסאי אמר רב חסא בר גוריא אמר רב יפה תענית לחלוס כאש לנעורת, רב חסדא אמר ובו כיום, ואמר רב יוסף ואפילו בשבת. (ד) בעי סניה אשיאן תנא דבי רב אמי מר' אמי מי ששרוי בתעניתו מהו שיטעום, אכילה ושתיה קיבל עליה והא לא אכיל או דילמא הגאה קביל עליה, והא קא מתהני, אמר ליה טועם ואין ככך כלום. תניא נמי הכי מטעמת אינה צריכה ברכה, שרוי בתענית טועם ואין ככך כלום. ועד כמה, רב אמי ורב אסי אמרו עד כרי רביעיתא. (ה) אדבריה רב יהודה לרב יצחק בריה יחיד שקיבל עליו תענית מתחלל תפלה של תענית, והיכן אומרה, בין גואל לרוסא, מתקף לה רב יצחק וכי יחיד קובע ברכה לעצמו, אלא אמר רב יצחק בשומע תפילה, (ו) ואי אשתלי ולא אדכיר אומרה קמי יהו לרצון אמרי סי, ומי שיושב בתענית בשבת או ביום טוב שאין בו שומע תפילה, אומרה ביהו לרצון אמרי סי. (ז) וציבור שמתענה,

(ב) ר' עקיבה אקלע לנינוק, גמרא שם, לגי' רש"י מר עוקבא ועיין בפירש"י שם, ובסרע"ג במסעות לגינה.

[תקמז] (ב) תיר עד מתי אוכל ושותה. הובא ג"כ בבה"ג שם ובסרע"ג ובמח"צ שם (ע' 281) והוא בגמרא תענית י"ב ע"א ושם הנוסחא משונה. וכאן הובא כמו שהוא בבה"ג שם. [תקמז] (ב) אמר רב יהודה. בה"ג שם והובא בסרע"ג ובמח"צ שם והוא בגמרא תענית י"ב ע"ב ותקנתו לפנינו אמר רב יהודה אמר רב כמו שהוא בגמרא ובה"ג שם, ובמח"צ הגי' ג"כ אמר רב יהודה תציל א"ר יהודה אמר רב. (ג) מי לא משלם ואויל. כ"ה גם במח"צ ובגמ' הגי' מי לא מצי בעי לשלומי ומיל למחר וליומי אחריו, ובבה"ג מי לא משלם ואויל למחר או ליוםא הדא. (ג) רב יהושע כו'. גמרא שם, ושם הגי' לבי רב אסי וכן הוא בסרע"ג, אבל בבה"ג ובמח"צ איתא ג"כ לבי רב אשי. (ד) בעי סניה אשיאן. ברכות י"ד ע"א תיש בתוס' ד"ה טעום. (ה) אדבריה רב יהודה לרב יצחק בריה, תענית י"ג ע"ב, והובא בבה"ג שם ובסרע"ג ועיין ערך ערך קבל א'. (ו) ואי אשתלי ולא אדכיר. בה"ג שם, ורשום "מסק". (ז) וציבור שמתענה כו'. ליתא בבה"ג רק בסדור רע"ג ליה ע"ב. האבודתם תביא זאת בשם ר' נתן ולדבריו

סדר רשי

השליה ציבור לא מתענה, (יורדין) [יורידו] לשניהם מי ישמתענה, ואמר ענינו, אבל מי שלא מתענה אי אפשר לומר ענינו. (ח) ויחיד שקיבל עליו תענית צריך שיקבלו מבעוד יום, (ט) ולימא בתפלת המנחה אהא בתענית למחר. (י) רב שישת כי הוא יתיב בתעניתא בטר דמצלי אמר הכי, רבין העולמים גלוי וידוע לפניך בזמן שבת המקדש קיים אדם חוסא ומקריב קרבן, ומקריב לפניך חלבו ודמו ומתכפר לו, ועכשיו ישבתי בתענית ונתמעטו חלבי ודמי, יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שיחשב לפניך חלבי ודמי שנתמעטו ממני כקרבן מונח על גבי המזבח ותרצני:

[תקמ"ד] (א) והכי אמר רבינו נתן שאין מנהג אצלנו לומר שלש עשרה מדות בתפילתו לכדו אלא בציבור, ואין רשות ליחיד לאמרו בתפילה לכדו אלא בציבור, ולואי כשהציבור מתפללין ביום תענית ועושין צדקה ומבקשין רחמים ומכוננין לבם לאביהם שבשמים הקב"ה מרחם עליהם ואין טראם תפילתן של רבים ועונה להם, שנאמר הן אל כביר ולא ימאם (איוב ל"ז ה'), (ב) וכרת הקב"ה ברית עם משה ועם אבותינו שאין תפילתן חוזרת ריקם, שנאמר הנה אנכי כורת ברית (שמות ל"ד י'), לסיכך אין אומרין אותו אלא בציבור. (ג) אמר ר' אלעזר גדולה תענית מן הצדקה שזה נטפו זה במטונו:

[תקמ"ו] (א) תנו רבנן אדם שיש לו עבירה בידו ואינו רוצה לחזור בה ומתוודה, למה הוא דומה למי שתופס שרץ בידו ואפילו טובל בכל מימות שנעולם לא עלתה לו סבילה, זרקו מיד עלתה לו סבילה, שנאמר ומודה ועוזב ירחם (משלי כ"ח י"ג), ואומר נשא לכבנו אל כפים אל אל בשמים (איכה ג' מ"א). (ב) אמר ר' זוטרא בריה דרב טוביה אמר רב מאי דכתיב היתה לי נחלתי כאריה ביער נתנה עלי בקולה על כן שנאתיה (ירמיה י"ב ח') זה שליח ציבור שאינו הגון היורד לפני התיבה:

כל המאמר הוא מן רבינו נתן הנזכר בסרע"ג בהתחלה, וכן המור א"ח סי' תקס"ו הביא זה ג"כ בשם ר' נתן ועיין שם בב"י, הובא גם במח"ו צד 282. (פ) ויחיד שקיבל עליו תענית. זה לא הובא לא בבב"י ולא במח"ו רק בסרע"ג. (ק) ולימא בתפלת המנחה. סרע"ג שם בשנינים קטנים. (י) רב שישת כו'. ברכות י"ז ע"א, ועיין טור סי' תקס"ג מה שהביא שם ועיין בב"י והובא במח"ו ולא הובא בבב"י.

[תקמ"ה] (ב) והכי אמר רבינו נתן שאין מנהג אצלנו לומר שלש עשרה מדות כו'. לקוח מן סדר רע"ג דף ל"ה ע"ב, וכן הובא במח"ו סי' רע"א (צד 282) וכן הובא בסדר א"ח סי' תקס"ה, וכן הובא באבודרהם בסדר תפלות התענית ובמנהיג ה' תענית סי' י', ובשבלי הלקם סי' כ"ט הביא זה וכתבו ר' נתן גאון, ועיין שם הגדולים אות ג' סי' 20 ובהערות שם בסוף הספר סי' ג"ה. (ג) וכרת הקב"ה ברית עם משה. ר"ה י"ז ע"ב הובא בסרע"ג שם. (ד) א"ר אלעזר גדולה תענית יותר מן הצדקה. ברכות ל"ב ע"ב הובא בבב"ג ה' ט"ב ותענית בסופה ובסדר רע"ג במאמר שלפניו ל"ה ריש ע"א.

[תקמ"ו] (ב) ת"ר אדם שיש בידו עבירה. בה"ג שם וסדר רע"ג שם ומח"ו 282 גם שם נאמר ת"ר, והוא מנמרא תענית מ"ז ע"א, ולפנינו הובא בשם רב אדא בר אבהו. (ג) אמר ר' זוטרא. תענית מ"ז ע"ב ע"ש הובא בבב"ג שם. ובסדר רע"ג הסגור המר"ל מאמר שלם וכתב שם בהערה הסגרתית עד שאינו הגון כי אין כאן מקומו ובטעות נעתק לכאן עכ"ל, אבל טעות אין כאן רק המלות, ואם לאו למה הוא דומה? הם מיותרות וכן היתה לי נחלתי אמר רב זוטרא והוא לנכון כמו שהובא בבב"ג ולפנינו בסדר ובמח"ו.

[תקמז] (א) תגו רבנן מעשה ברי' אליעזר שירר לפני התיבה ואמר עשרים וארבעה (ב) רגנות ולא נענה, ירד אהריו ר' עקיבה ואמר [אבינו מלכנו חסאנו לסנין], אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה, אבינו מלכנו רחם עלינו, ונענה. בספורין העם לומר שזה נדול מזה [צאה בת קול ואמרה לא שזה נדול מזה], אלא שזה מעביר על מידותיו וזה אינו מעביר על מידותיו:

[תקמח] (א) וכשמעבירין לפני התיבה מעבירין אדם הגון [הראוי] להתסלל ולהתענות, (ב) כדתנן גבי תענית, עמדו בתפילה מעבירין לפני התיבה [זקן] והגיל, ומי [שאינו] [שיש] לו בנים וביתו ריקם, כרי שיהא לבו שלם בתפילה: (ג) תגו רבנן אפילו שיש שם זקן וחכם, אין מורדין לפני התיבה אלא רגיל, ואין [לו] [ר'] יהודה ואמר מטפסל ואין לו ויש לו] יגיעה בשדה, וביתו ריקם, ופרקו נאה, ושסל ברך, ומרוצה לעם, ויש לו נעימה, וקולו ערב, ובקי לקרות בתורה ובנביאים' ובכתובים, ולשנות במשנה ובמדרש בהלכות ובהגדות, ובקי בכל הברכות כולן, ואמרינן מטפסל ואין לו, היינו ביתו ריקם, ומשני אמר רב חסדא שביתו ריקם מן העבירות, ותו אמרינן ופרקו נאה, אמר אביי שלא יצא עליו שם רע בילדותו, שנאמר היתה לי נחלתי כאריה ביער [נתנה עלי בקולה על כן שנאתיה] [ירמי' י"ב ח'] ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב ואמרי לה אמר ר' [חמא] אמר ר' אליעזר זה שלח ציבור היודר לפני התיבה שאינו הגון:

[תקמט] (א) ושאלו מקמי מתיבתא שלח ציבור שיודעין עליו דברים רעים מהו להוציאו ולהכניס אחר תחתיו, ואותיבו הני, דבר זה צריך שאלה בודאי הרין נתן להוציאו ולהכניס אחר תחתיו מי שמרוצה לאביהם שבשמים, דהוא צריך צדיק וישר ונקי מכל דופי, ואם אינו כן כבר אמרו היתה לי נחלתי כאריה ביער [ירמי' י"ב ח']. זה שלח ציבור היודר לפני התיבה שאינו הגון, סתמיה, אפילו בחול, ואפילו בלא יום תענית, וכל שבין בראש השנה וביום הכפורים וביום תענית שצריך להרבות כרחמים וצריך להיות בהן (ב) כמו ששינוי ר' יהודה אמר מטפסל ואין לו [כו] עד שלא יצא עליו שם רע בילדותו, השתא כל כך אנו צריכים אפילו בילדותו, מרגעים עליו כל שבין מסלקין אותו: (ג) ובשביל שלח ציבור

[תקמו] (ב) ת"ר מעשה ברי' אליעזר. מוכא בכה"ג שם ובסדרו רע"ג שם ובמח"ז הוא כגמרא תענית כ"ה ע"ב. (ג) רגנות. כגמרא הגי' ברכות ובכה"ג ובסרע"ג ובמח"ז הוא כמו לפניו רגנות.

[תקמז] (ב) וכשמעבירין לפני התיבה. לקוח מסדרו רע"ג ל"ה ע"א והובא במח"ז צד 282. (ג) כדתנן גבי תענית. תענית ט"ז ע"א. (ג) ת"ר אפילו שיש שם זקן וחכם. תענית ט"ז ע"א.

[תקמט] (ב) ושאלו מקמי מתיבתא. נובע מסדרו רע"ג דף ל"ה ע"א ושם הגי' מקמי מתיבתא, והיינו שאלו מן הישיבה, וכן הביא בעל שבלי הלקט סי' י' זה נשאל לישיבת וחשיבו. ועיין בפרדס סי' כ"ז כעין זה ועיין אר"ז ח"א סי' קט"ו בשם ספר המקצועות ובמח"ז צד 288 הגי' שאילו מקמי ריש מתיבתא ועיין בתשובות הגאונים שערי השוכה סי' נ"א שחביא זה בשם רב האוי גאון ע"ש. (ג) כמו ששינוי מטפסל ואין לו. תענית ט"ז ע"א. (ג) ובשביל שלח ציבור סומא שדרו. היינו שלחו ג"כ מן הישיבה, הוא ג"כ בסדרו רע"ג שם, ובסי' המקצועות בארז שם מוכא זה בשם רב יהודאי גאון.

כדור רעי

סומא שדרו סומא כשר הוא ואין מסלקין אותו בזמן שמעשיו מתוקנין. (ד) ולומר סליחות כך ראוי בשמיעי שליח ציבור להגן הטובה לסלוח אינו הולם. אלא מתחיל בסליחות, [ובהתחלת סליחות] הרבה מנהגות. יש שמתחילין כי על החמך הרבים, ויש שמתחילין בססוקי ריצוי וסליחה, ויש שמתחילין לא בחדר ולא במעשים באנו לסניך, ויש שמתחילין שומע תפלה עדיך כל בשר יבאו:

[תקן] (א) תענית של צום הרביעי שבעה עשר בתמוז. צום החמישי חשעה באב, צום השביעי שלשה בתשרי, צום העשירי עשרה בטבת, וכל התעניות אין קורין בהן אלא בויחל משה, בין בשחרית בין במנחה: וכך מנהג בשתי ישיבות: וכל תענית שגזרין ציבור, (ב) בין בשני, בין בחמישי בין באחד בשבת, [בין] בשלישי וברביעי קורין ויחל משה בין בשחרית בין במנחה, ובכולן יש נשיאת כפים (ג) [במנחה חוץ מיו"כ שתחת מנחה נושאין כפיהם] בנעילה: וכן מנהג בשתי ישיבות:

[תקנא] (א) אמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב יסה תענית לחלום כאש לנעורת, ואמר רב חסדא בו ביום, ורב יוסף אמר אפילו בשבת: (ב) אמר רב חמא בר גוריא אמר רב סדת אמר ר' יוחנן הוואה חלום ונפשו ענומה עליו ימיכנו כפני שלשה בני אדם ויאמר חלמא טבא חזאי, והן עונין טבא הוא, טבא ליהוי רחמנא וכו', ואומר שלש הפיכות ושלש סדיות ושלש שלומות:

הילכות אבל.

[תקנב] (א) אבל מן כד עייל יומא שביעאה אפילו כל דהו מותר [ברחיצה] ובכל מילי דהוה נהינא (ב) (כימי) [קמי] אבלו, דקיימא לן מקצת היום ככולו. ואי שכיב שכבא מקמי רגל חד יומא או תרין יומין, אפילו שיחא יומי, ואעיני דלמניא דחי לה רגל לאבילות מיניה לא אמרינן מקצת היום ככולו אלא כולא יומא דמעלי נהוי ביה אבילות (ג) עד דעייל רגל, אבל שביעי ודאי אמרינן מקצת היום ככולו:

(ד) ולומר סליחות. לשון רע"ג שם והובא בטור או"ח סי' תקס"ו בשמו. והובא גם במח"ו צד 288.

[תקנ] (ב) תענית של צום הרביעי כו' וכך מנהג בשתי ישיבות. זה חסר בסדר רע"ג והובא במח"ו צד 288 ושם סיים ובכולן אין מפטירין בשחרית, חוץ משחרית של ת"ב שקורין כי תוליד בנים ומפטיר באסף אסיפם וכן מנהג בשתי ישיבות. (ג) בין בשני בין בחמישי, זה הובא בסרע"ג צד ל"ה ע"ב. (ג) [במנחה. הוספתי כמו שהוא בסרע"ג ובמח"ו והשמיים הסעתיק מן כפים עד כפיהם, ועיין טור או"ח סי' תקס"ו. ובמח"ו שם נמצא הוספה ורשם ת'.

[תקנא] (ב) אמר רבא. תענית י"ב ע"ב. (ג) אמר רב חמא בר גוריא אמר רב סדת א"ר יוחנן, ברכות נ"ה ע"ב ושם הגי' אמר רב הונא בר אמי א"ר סדת א"ר יוחנן.

[תקנב] (ב) אבל מן כד עייל יומא שביעאה. בה"ג הלכות אבל וכן הובא בפרדס סי' רצ"א ובמח"ו סי' רע"ד (צד 284) ובכלם יש שינויים קטנים. (ג) כימי אבלו. כ"ה בכ"ו ב' ובפרדס ובמח"ו וצ"ל קמי אבלו והובא לנכון בכה"ג. (ג) עד דעייל רגל. אחר זה נמצא בכה"ג שם שאמר אחר דאמר רב הונא כו' ונמצא גם בפרדס שם וליתא במח"ו.

[תקננו] (א) **מבטלין** תלמוד תורה להוצאת המט ולהכנסת כלה. (ב) מי שמת לו מת ביום שבת לא יתאבל עד יום ראשון, ולא יקדע את בגדיו בו ביום עד למחרתו, ואם היה יום שמועה בשבת שמת לו מת, לא יתאבל עד יום ראשון, ולא יחשוב שבעת ימי אבלו אלא מיום ראשון, ואם מת לו מת שני ימים קודם השבת, או אפילו יום אחד, (ג) שבת עולה לו משבעת ימי אבלו, ואינה מספקת. מאי טעמא עונג כתיב בה:

[תקנרד] (א) רגלים מססיקין ואינן עולין מאי טעמא שמחה כתיב בהו. היכי דמי אין עולין, כגון שקברו ברנל, אבל קברו לפני הרגל, אפילו יום אחד, אפילו שעה אחת, ככלה הימנו נזרת שבעה, ורגל נופי' דהו [להו] ארבסר, והא דקאמרת קברו ברנל אינה עולה, הני מילי לענין שבעה, אבל לענין שלשים עולה: ואם קברו שמונה ימים קודם הרגל ככלה הימנו נזרת שלשים. בפסחא ועצרת ובראש השנה ויום הכפורים ומוכות אם ימות אדם קודם אילו הרגלים אפילו יום אחד או שנים ויבא הרגל עליו סוסק, ואינו נוהג שבעת ימי אבלו יותר, ונתבטלה הימנו נזרת שבעה, ולאחר המועד מונה שלשים יום (עד) [עם] ימי המועד, דקימא לן הלכה כרבן גמליאל, (ב) דתנן ר' גמליאל אומר ראש השנה ויום הכפורים כרגלים, מאי טעמא הוקשו כל המועדים זה לזה. (ג) ואמר רב גידל בר מנשה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל:

[תקנה] השלים שבעה קודם הרגל, נתבטל הימנו נזרת שלשים, ומותר לכבס ולרחוץ ולעשות כל צרכו, ואע"ג דליבא אבילות בשבת וכיום טוב, אבל דברים שבצנעה נוהג, כמו תשמיש המיטה, ורחיצת פניו ידיו ורגליו בחמין:

[תקנו] (א) **ישראל** שקבר ביום טוב ראשון מלקינן ליה, ומותר ללוות את המת ביום טוב ראשון בתוך החום. (ב) ועכרים דישאל אסור להם למיקבר [מיטא] ביום טוב ראשון, (ג) [דאטר רבא מת] ביום טוב ראשון מתעסקים בו עטמים ביום טוב שני [מתעסקים בו ישראל ואפילו בשני ימים טובים של ראש השנה, מה שאין כן בביצה ומאי עטמים גוים, אבל עכרים לענין מלאכה דשבת ויום טוב איתקש למריה דאסור למיעבד, דכתיב לא תעשה כל מלאכה אתה ונכך ובתך ועבדך ואמתך (דברים ה' י"ד), כל מלאכה דאסור למריה למיעבד, אסירי לדידהו למיעבד, ואי קברי מחינן להו:

[תקננו] (ב) מבטלין תלמוד תורה. בה"ג שם הובא בפרדס ובמח"ו הוא בגמרא כתובות י"ז ע"א, ובבה"ג ובפרדס הובא אחר זה עוד מאמר אחד אמרו עליו על ר' יהודה ברבי אלעאי שחיה מבטל תלמוד תורה להוצאת המט כו'. (ג) מי שמת לו מת בשבת לא יתאבל עד יום ראשון כו' ואם היה יום שמועה בשבת שמת לו מת כו' ולא יחשוב שבעת ימי אבלו אלא מיום ראשון. בבה"ג שלפנינו איתא: מי שבאתה לו שמועה בשבת עולה לו שבת מן המנין וקורע כאחד בשבת, וכן הביא הטור יו"ד סוף סי' ת"ב בשם בה"ג השבת עולה לו ליום א' ולמחר קורע, וכן הביא המרדכי. (ג) שבת עולה לו משבעת ימי אבלו ואינה מספקת. מ"ק י"ב ע"א והובא בבה"ג וכתב והלכתא שבת עולה כו'.

[תקנרד] (ב) רגלים מססיקין. הובא בבה"ג שם ובמח"ו ע"י 285 הוא בגמרא שם. (ג) דתנן מ"ק י"ב ע"א. (ג) ואמר רב גידל. שם כ"ד ע"א והובא בבה"ג.

[תקנו] (ב) ישראל שקבר ביום ראשון. בה"ג שם. (ג) ועכרים כו'. בה"ג שם. (ג) דאמר רבא. חספתי ככו' שהוא בבה"ג וגם בכ"י ב' מהסדור ובמח"ו והמאמר הוא ביצה ו' ע"א.

סדר רשי

[תקנז] אם שמע שמת אביו או אמו או אחד מקרוביו בתוך שלשים יום שהיה שבעת ימי אבלות ונזירת שלשים יום ואם לאזר שלשים יום באה השמועה אינו נוהג אלא יום אחד, ומקצת היום ככולו:

[תקנח] (א) תנו רבנן כל האמור בפרשת כהנים בהן מיטמא להם אבל מתאבל עליהם, הוסיפו אחיו ואחותו [הבתולה] מאמו, ואחותו נשואה בין מאביו בין מאמו, ומתאבל אדם עם אשתו ואשה עם בעלה ועם אביו ועם אמו ועם אחותו במגדום, אבל כהוץ אינו מתאבל:

[תקנמ] (א) תנו רבנן הולה שמת לו מת אין מודיעין לו שמת תיטרף דעתו, ואין מקרעין לו, ומשתקין את הנשים מלמנו, ומקרעין לקטנים מסני ענמת נפש, (ב) וקורע על חמיו ועל חמותו מסני אשתו. (ג) אמר רפרם בר ספא אבל לא יניח תיטק בתוך חיקו שמה ירגילם לירי שחוק, ונמצא מתננה על הבריות: **[תקס] (א) תנו רבנן אבל שבעת ימים חייב בכפיית המיטה (וכפיית) [וכפיית] הראש, ואין מברין אותו, אלא על מיטות [זקופות] [כסופות]:**

[תקסא] (א) תנו רבנן ההולך לבית אבל אם לבו גם בו ירדהו על (ה)מיטה כסויה, ואם לאו ירדהו על מיטה זקופה. (ב) רבא איתיליד ליה מילתא, על לגביה אבא בר מרת דהוה אבא בר (משמיה) [מנומין], רבא זקף, (רבה) [אבא] בר מנומין (לא זקף) [כסה], אמר כמה לית ביה דעתא בהאי מדרבנן:

[תקסב] תנו רבנן (א) ההולך ממקום למקום אם יכול למעט בעסקים ימעט, ואם לאו יגלגל עמהם:

[תקסג] (א) תנו רבנן מאימתי כוסין את המיטות, משיצא מסתח ביהו, דברי ר' אליעזר, ר' יהושע אומר משיחתום הגלגל. מעשה כשמת ר' גמליאל הזקן כשיצא מסתח ביהו, אמר להם ר' אליעזר כפו מיטתכם, וכשנתם הגלגל אמר להם ר' יהושע כפו מיטתכם, אמרו לו כבר כפינו על פי הזקן:

[תקסד] (א) תנו רבנן מאימתי זוקפין את המיטה בערב שבת מן המנחה ולמעלה, (ב) אמר ר' אבא בר רב הונא אעפ"כ אינו יושב עליה עד שתחשך, למצואי שבת אע"פ שאינו נוהג אלא יום אחד חוזר וכוסה אותה:

[תקסה] (א) תנו רבנן הכוסה [את מטתו] לא מיטתו בלבד הוא כוסה אלא כל המיטות שיש לו בתוך ביתו, ואפילו עשר מיטות בעשרה מקומות כוסה

[תקנה] (ב) ת"ר כל האמור בפרשת כהנים. מ"ק כ"י ע"ב תובא בבב"ז ובמח"ז ע"י 288.

[תקנמ] (ב) ת"ר הולה שמת לו מת. מ"ק כ"ז ע"ב. (ג) וקורע על חמיו. שם שם. (ג) אמר רפרם בר ספא. במגדום שם אמר רב ספא תנא באבל רבתי אבל לא יניח תיטק בו ובבב"ז תובא כמו שהיא במדור.

[תקס] (ב) ת"ר אבל שבעת ימים חייב. תובא בבב"ז שם ובמח"ז ע"י 289.

[תקסא] (ב) ת"ר ההולך לבית אבל. מ"ק כ"ז ע"ב תובא בבב"ז שם. (ג) רבא איתיליד ליה מילתא. בב"ז שם ובגמרא הגי' איתרע ביה מילתא.

[תקסב] (ב) הולך ממקום למקום. מ"ק כ"ז ע"א תובא בבב"ז שם.

[תקסג] (ב) מאימתי כוסין את המיטות. גמרא שם תובא בבב"ז שם.

[תקסד] (ב) ת"ר מאימתי כו'. גמרא שם תובא בבב"ז שם. (ג) אמר ר' אבא בר רב הונא. בגמרא אמר רבה בר הונא.

[תקסה] (ב) ת"ר הכוסה כו'. גמרא שם תובא בבב"ז שם.

את כולן, ואילו [חמשה] אחין שמת אחד מהן כולן כוסין מיטותיהן, ואם היתה מיטה מיוחדת לכלים אין צריך לכפותה. (ב) אלא זוקפה. רבן שמעון בן גמליאל אומר דרוש מתיר את הקרביטין והוא נופל מאליו. אמר ר' יעקב בר אדי אפר ר' יהושע בן לוי הלכה כר' שמעון בן גמליאל, מאי דרוש, אמר שמואל (ג) ערסא (רואי) [דרגא]:

[תקסו] (א) תנו רבנן ישן על גבי מיטה, על גבי כסא, על גבי (עריצי) [אודיני] וגדולה מכולן על גבי קרקע לא יצא, אפר ר' יוחנן שלא קיים כפיית המיטה: **[תקסז]** ועל המתים שאמרנו חייב לקרוע, (א) וכל קריעה מעומד, שנאמר ויקם איוב ויקרע את מעילו, (איוב א' כ') (ב) ואם עמד כשעת יציאת נשמה על כל מתי ישראל חייב לקרוע טפה, (ג) ועל כל מתים מרחם מיטתו הרי זה משוכת, על אביו ועל אמו הרי זה מגונה. היה ערב שבת או יום טוב (ד) או שהיו נשמים מזלפין על מיטתו הרי זה משוכת: (ה) [על כל המתים כולן רצה חולץ רצה אינו חולץ, על אביו ואמו חולץ. (ו) על כל המתים כולן רצה ממעט [בעסקן], רצה אינו ממעט (ז) [על אביו ואמו ממעט. (ח) על כל המתים כולן רצה מספר לאחר שלשים יום, רצה אינו מספר] על אביו ועל אמו מגדל פרע (ט) עד שיגיעו בו חבריו. (י) על כל המתים כולן נכנס לבית המשתה לאחר שלשים, על אביו ועל אמו לאחר שנים עשר חודש. (יא) אמר רבה בר רב הונא (יב) ולשמחה מריעות מותר [ליכנס] לאחר, והתניא לשמחה ולמריעות שלשים יום, לא קשיא (יג) הא (כשר שופא) [כארישותא], הא (בפנימא) [בסורענותא]. (יד) על כל

(ז) אלא זוקפה. וכ"ה במח"ז שם ובכה"ג איתא: דרוש אין צריך לכפותו אלא זוקפה כלשון הגמ' שם. (ג) ערסא דרגא. כן הוא לשון בכה"ג. וכ"ה בגמרא שם ושם הגי' אפר עולא ערסא דרגא והערוך ערך גר א' הביא ג"כ ערסא דרגא וכתב פי' מטה עשויה לכבוד שר הבית ואין אדם ישן עלי' ועיין בפירש"י בגמרא.

[תקסו] (ב) ת"ר ישן על גבי מטה כו'. כ"ה בכה"ג שם ועיין בגמרא שם. **[תקסז]** (ב) וכל קריעה מעומד. מ"ק כ' ע"ב. קריעה דמעומד מנלן כו'. (ג) ואם עמד בשעת יציאת נשמה. מ"ק כ"ה ע"א. (ג) ועל כל מתים. שם כ"ב ע"א ע"ש. (ד) או שהיו נשמים מזלפין על מיטתו הרי זה משוכת. ואחר זה הובא בכ"י א' שלפנינו ומסקנא דשמעתא דמילתא דר' יוחנן דחובה קאמר לה וחתם שלמה בר יצחק. ואין שייכות לחסיו עם מה שכתב לעיל מיניה, אכנס כי חסר פה דף שלם ונמצא בכ"י ב' וכן במח"ז צד 289 אחר המאמר הרי זה משוכת הובא: על כל המתים כולן רצה חולץ רצה אינו חולץ, ובסוף סוים: ומסקנא דשמעתא דמילתא דר' יוחנן בבבבא רחבה קאמר לה, כמו שתראה להלן בסוף פי' תקס"ב הערה ד' ואני הוספתי את החסר לפניו החסר. (ס) על כל המתים רצה חולץ. מ"ק כ"ב ע"ב והובא בכה"ג ה' אבל. (ו) על כל המתים כולן רצה ממעט. שם כ"ב ע"א והובא בכה"ג שם. (ז) [על אביו ואמו ממעט כו']. הוספתי, והשמיט המעתיק מן על אביו עד על אביו. (ס) על כל המתים כולן רצה מספר לאחר שלשים יום. שם כ"ב ע"ב. (ט) עד שיגיעו בו חבריו. פירש"י עד שיגיעו בו חבריו שכבר גדל פרע יותר מדאי, ובמח"ז בטעות עד שיגיעו וצ"ל שיגיעו. (י) על כל המתים כולן נכנס לבית המשתה כו'. שם שם. (יא) אמר רבה בר רב הונא. כ"ה בכה"ג וגם במח"ז, אבל בגמרא שם אמר רבה בר בר חנה. (יב) ולשמחה מריעות. עיין בפירש"י ובתוס' שם. (יג) הא כשר שופא. הא בפנימא. הלשון מסיבש ותקנתו הא כארישותא הא בסורענותא כמו שהיא בגמרא ובכה"ג עיין בפירש"י שם והמאמר הובא בערוך ערך ארישותא וע"ש בפ"י הערוך ובערוך השלם. וגם במחזור ופירי בטעות הא בארישותא הא בסורענותא צ"ל בסורענותא. (יד) על כל המתים כולן קורע טפה. גמרא שם והובא בכה"ג.

המתים כולן קורע מספה, על אביו ועל אמו עד שינלה את לבו. (טו) אמר רבה בר אבהו מאי קרא דכתיב ויחזק דוד בבגדיו ויקרעם (שיב א' י"א), ואין אחיזה מסתמה מסתמה. (טז) על כל המתים כולן אפילו לבוש עשרה בגדים ועשרה חלוקין קורע העליון, על אביו ועל אמו קורע את כולן (יז) ואפיקוסתו [אינה מעכבת], אחד האיש ואחד האשה. רבי שמעון [בן אלעזר] אומר אשה קורעת תחתון ומחורתו לאחוריה וחורתו וקורעת את העליון. (יח) על כל המתים כולן רצה מבדיל קמי שפה, רצה אינו מבדיל, על אביו ועל אמו מבדיל. ר' יהודה אומר כל קרע שאינו מבדיל קמי שפה שלו, אינו אלא קרע של תיסלה. א"ר אבהו מאי טעמא ד"ר יהודה דכתיב ויחזק (דוד) בבגדיו ויקרעם לשנים קרעים (מ"ב ב' י"ב) ממשמע שנאמר ויקרעם איני יודע שהם שנים, אלא שנראה כשנים. (יט) על כל המתים כולן שולל לאחר שבעה, ומאחה לאחר שלשים, על אביו ועל אמו שולל לאחר שלשים, ואינו מאחה לעולם. והאשה שוללתו לאחר מסני כבודה. כי אחא רבין א"ר יוחנן על כל המתים כולן (כ) [רצה קורע ביד רצה קורע בכלי, על אביו ועל אמו קורע ביד. א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן על כל המתים כולן] קורע מבגנים, על אביו ועל אמו קורע מבחנין.

[תקסח] (א) תנו רבנן חכם שמת בית מדרשו במל, (ב) ובטל מלפסק סרריו. אב בית דין שמת בתי מדרשות שבעירו במלין. (ג) ובני הכנסת באים לבית הכנסת ומשנין את מקומן. היו יושבין בצפון יושבין בדרום, בדרום יושבין בצפון. נשיא שמת בתי מדרשות כולן במלין, ימי אבילות שלשים יום, שבעה מהם אסורים במלאכה ובסיכה וברחיצה ובנעילת הסנדל ותשמיש המיטה וכהערכת תער, לאחר שבעה אסור בכל אילו, אך עושה מלאכתו ומשמש מיטתו ונועל מנעלו, לאחר שלשים יום הרי הוא ככל אדם. ואשה במיתת אביה אסורה בתשמיש המיטה עם בעלה בשבעה ימי אבלה, ואח"כ מותרת לבעלה. וכשבת וברגל אינה טהנת בהם אבילות, אלא לוכשת צניף נקי בראשה ובגד נקי:

[תקסט] (א) אלו דברים שאבל אסור בהן, במלאכה ברחיצה בסיכה בנעילת הסנדל ובתשמיש המיטה, ולקרות בתורה כנביאים ובכתובים ולשנות במשנה במדרשות בהלכות והגדות, ואם היו רבים צריכים לו מותר. (ב) מעשה ומת בנו

(טו) אמר רבה בר אבהו. בגמרא ובבב"ג ובספ"ז הגי' אמר ר' אבהו. (טז) על כל המתים אפילו לבוש עשרה בגדים ועשרה חלוקין. גמרא שם וכן תובא בבב"ג המלות „עשרה בגדים" ליתא. (יז) ואפיקוסתו אינה מעכבת. בגמרא ובבב"ג ובספ"ז הגי' ואפיקוסתו ועיין בפסיקתא דר"ב ספקא שקלים הערה ק"ד ושם הארכתיו ואין להכפול הדברים. (יט) על כל המתים כולן רצה מבדיל קמי שפה. גמרא מ"ק שם כ"ב ע"ב תובא בבב"ג. (יט) על כל המתים כולן שולל. גמרא שם תובא בבב"ג שם. (כ) [רצה קורע בו]. תוספתי כמו שהוא לנכון שם שם.

[תקס"ז] (ב) ח"ד חכם שמת. מ"ק כ"ב ע"ב. (ג) „ובטל מלפסק סרריו". זה ליתא בגמרא תובא גם בספ"ז. (ד) „ובני הכנסת באים לבית הכנסת". בגמרא ובבב"ג שם הוא אצל נשיא שמת.

[תקס"ח] (ב) אלו דברים בו. מ"ק כ"א ע"א תובא בבב"ג שם. (ג) מעשה ומת בנו של רבי יוסי תגלילי. בגמרא ובבב"ג ליתא מלת תגלילי.

של ר' יוסי הגלילי בציסורי ונכנס לבית המדרש ודרש כל היום כולו. (ג) ומתה בתו של רבי בבית שערים, ודרש כל היום כולו:

[תקע] (א) תנו רבנן אבל שלשה ימים הראשונים אסור בשאלת שלום, משלשה ועד שבעה משיב ואינו שואל, מיכאן ואילך שואל ומשיב: (ב) אמר רב יהודה מת שאין לו מנחמים באים עשרה בני אדם ויושבים במקומו. ההוא [שכבא] דהוה כשיבנותיה דרב יהודה דבר עשרה בהדיה ואזיל ויתיב בדונתיה, אחזי ליה בחילמיה ואמר ליה תנוה דעתך שהנחת דעתי:

[תקעא] (א) אמר רב תחליפא בר אבימי אמר שמואל כל אבל שלא סרע ושלא סרס חייב מיתה. (ב) אבל דלא קרע ולא שקל מן מויה חייב מיתה. (ג) אמר רפרס בר ספא תנא באבל רבתי אבל אסור לשמש מימתו בימי אבלו. ומעשה באחד ששימש מימתו בימי אבלו ושמתו חזירים את גוייתו. (ד) מי שמתו מוטל לפניו, אוכל בבית אחר או עושה מחיצה ואוכל. (ה) המוליד עצמות של מת, לא יתנם על גבי החמור וירכוב עליהן, ואם מפני פחד מותר:

[תקעב] (א) תנו רבנן אבל שבת ראשונה אל יצא מפתח ביתו, שנייה יוצא מפתח ביתו, ואינו יושב במקומו, שבת שלישית יושב במקומו, (ב) [ואינו נותן שלום לכל אדם, ואם אחרים נותנים לו שלום מחזיר להם בשפה רפה ובכבוד ראש] רביעית הרי הוא ככל אדם. (ג) ר' יהודה אומר רגל ראשון ושני אסור, שלישי מותר, אין לו בנים נושא אשה לאלתר (ד) [משום ביטול סויה, הניחה לו בנים קמנים נושא לאלתר] מפני סרנ[ס]תן:

[תקעג] (א) תנו רבנן תכסוהו אביליו זה אחר זה הכביד שערו מיקל בתער ומכנס בגדיו כמים. (ב) א"ר חסדא בתער ולא במספרים, במים ולא בנתר (ג) ולא בחול:

[תקעד] (א) תנו רבנן אסור לעשות סעודת אירוסין ונישואין כל שלשים

(ג) „ומתה בתו של רבי בבית שערים ודרש כל היום כולו“. זה ליתא בגמרא גם לא הובא בבבלי שם רק כן היא גירסת הרי"ף וכן הובא במח"ו.

[תקע] (ב) ת"ר אבל שלשה ימים הראשונים. מ"ק כ"א ע"ב והובא בבבלי. (ג) אמר רב יהודה מת שאין לו מנחמים. שבת קנ"ב ע"א והובא בבבלי שם.

[תקעא] (ב) אמר רב תחליפא בר אבימי. מ"ק כ"ד ע"א. (ג) „אבל דלא קרע ולא שקל מן מויה חייב מיתה. ליתא בגמרא והובא בבבלי שם. וצ"ל או שקיל מן מויה. כמו שהוא בבבלי: אבל דלא קרע או דשקיל ממויה חייב מיתה. (ג) אמר רפרס בר ספא. מ"ק כ"ד ע"א והובא בבבלי. (ד) מי שמתו מוטל לפניו. עיין שם כ"ג ע"ב. (ה) המוליד עצמות של מת. עיין ברכות י"ח ע"א.

[תקעב] (ב) ת"ר אבל שבת ראשונה. מ"ק כ"ג ע"א. (ג) [ואינו נותן שלום בו. הוספתי כמו שהוא בסמ"ה ובגמרא הני שלישית יושב במקומו ואינו מדבר וכו' בבבלי כמו שהוא בגמרא. (ג) ר' יהודה אומר. גמרא שם והסר לפניו התחלת המאמר ת"ר כל שלשים יום לנישואין, מתה אשתו אסור לישא אשה אחרת עד שיעברו עליו שלשה רגלים. (ד) [ספני ביטול סויה וכו'. הוספתי. והשמים המעתיק מן לאלתר עד לאלתר.

[תקעג] (ב) ת"ר תכסוהו אביליו. מ"ק י"ז ע"ב והובא בבבלי. (ג) א"ר חסדא. שם שם. (ג) ולא בחול. וכן הביא בבבלי. ובגמ' שם הניי ולא באהל, אמנם בתענית י"ג ע"א גרים נמי ולא בחול.

[תקעד] (ב) ת"ר אסור לעשות סעודת אירוסין כל שלשים יום. כתובות ג' ע"ב וספי' שסחות מ"ז והובא בבבלי.

יום, אבל אם היה מבחו מבחו וייע מזוג ופתו אפוייה ומת אביו של חתן או אמה של כלה, מכניסין את המת לחדר, ואת החתן ואת הכלה לחופה, ונועל בעילת מצוה ופורש, ואחר כך קובר את מתו ונהוג שבעת ימי משחה, ואח"כ נהגו שבעה ימי אבלות, ובאותם הימים הוא ישן בין האנשים, ואשתו ישנה בין הנשים, ואין מונעין מבשריטין מן הכלה כל שלשים יום, ודוקא אביו של חתן ואמה של כלה [אבל אמו של חתן ואביה של כלה לא:]

[תקעה] (א) תנו רבנן הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו, אין קושרין את לחייו, ואין סוקקין את נקביו, ואין נוטנין כלי מתכות ודבר המיקר על סגורו (ב) [עד שעה שימות, שנאמר עד אשר לא ירחק חבל הבספ (קהלת י"ב ו'), ואין סכין ואין מרחיץ אותו] אין ממילין אותו לא על גבי החול ולא על גבי המלח עד שעה שימות, ואין מאמצין את עיניו, והנוגע בו הרי זה שופך דמים, למה הוא הוא דומה לנר המטפסוף כיון שנוגע בו אדם מיד נכבה. (ג) איחתא דמית גברא אסור לאינש אחרינא לשדורי לה כסא דברכתא דאבילות, מ"ט משום נכרא נכרא ונכראה [אסור ליה לשדורי כסא לאיתתא דלאו דיליה, אבל דאי אית תמן אבה או בנה או אחיה שפיר דמי לשדורי לה אינהו כסא דאבילותא:]

[תקעו] (א) כל הפורשין מן הציבור אין מתעסקין עמהם לכל דבר, אחיהם וקרוביהם לובשים לבנים ומתעטפין לבנים, ובאין ואוכלין ושוחזין ושמיחים, מפני שאברו שונאי של מקום ואין מהאכלין עליהם (ב) [ועליהם הכתוב אומר הלא משנאיך ה' אשנא (תהלים קל"ט כ"א)]:

[תקעו] (א) אמר רב יהודה אמר רב כל המתקשה על המת יותר מדאי על מת אחר הוא בוכה, ת"ר אל תבכו למת יותר מדאי, ואל תגודו לו יותר מכשיעור, שלשה ימים לבכי, שבעה להספה, שלשים לניהוץ ולתספורת, מכאן ואילך אמר הקב"ה אין אתם מרחמים עליו יותר ממני:

[תקעה] (א) א"ר יהושע בן לוי שלשה דברים סח לי מלאך המות, כשתכנס אצל החולה לבקרו אל תשב לו למראשותיו ולא למרגלותיו, מפני שאני מיכן ומיכן ומעיני, אלא התעטף ושב לפניו כתלמיד לפני רבו, וכשהנשים חוזרות מאחורי מיטתו של מת לא תעמוד לפניו, מפני שאני מרקד בפניהם וסייסי שלוסה ומרפרף ביניהם, ויש לי רשות לחבל, וכיצד הוא מת, שלש מיסות נוטפות מן החרב, באחת מהן, באחת פניו מוריקות, באחת מטריות, (ב) וזו משמונה דברים שצריך אדם לרחוץ ידיו] מי שיוצא מן בית המרחץ ואינו רוחץ ידיו, ומי שנוגע ברנליה, ומי שנוטל צירניו, ומי שנועל מנעליו או חולצם ומי שנוגע במת, ומי

[תקעה] (ב) ת"ר הגוסס שמחות מ"א ה"ה והובא בבה"ג. (ג) [עד שעה שימות כו']. הוספתי כמו שהוא לנכון שם. (ג) איחתא דמית גברא. הוא לשון הבה"ג במאמר שלפניו ורשום „פסק" ואני הוספתי סיום המאמר כמו שהובא בבה"ג שם.

[תקעו] (ב) כל הפורשין מן הציבור, מסי שמחות מ"ב ה"ה והובא בבה"ג סוף ה' אבל. (ג) [ועליהם הכתוב אומר כו' עד תק מ" תקעיה מי שיוצא מן בית המרחץ. הוספתי ומצא לנכון בכבודו צד 242.

[תקעו] (ב) אמר רב יהודה אמר רב. מ"ק כ"ו ע"ב הובא בבה"ג שם.
[תקעה] (ב) א"ר יהושע בן לוי שלשה דברים סח לי מלאך המות. עיין ברכת נ"א ע"א בסגנון אחר. (ג) וזו משמונה דברים. עיין חופת אליהו שער שמונה.

שספלה את כליו, ומי שנוגע באמתו ואינו רוחץ ידיו, אם תלמיד חכם תלמודו משחבח ממנו, אם בור הוא יצא מדעתו קודם מיתתו:

[תקעט] (א) א"ר יוחנן הנסמר מן המת אל יאמר לו לך שלום אלא לך בשלום. שנאמר ואתה תבוא אל אבוהך בשלום (בראשית ס"ו ס"ו). והנסמר מחבירו אל יאמר לו לך בשלום אלא לך בשלום. שהרי דוד אמר לאבשלום לך בשלום (ש"ב ס"ו ט') והלך ונתלה, יתרו אמר למשה לך שלום (שמות ד' י"ח) הלך והצליח:

[תקפ] (א) מי שמת לו מת ולא נודע לו, ונדע לבני עירו מותרים היודעים לזמנו לסעודת מצוה שאכלו מן התורה אינו חל עליו עד שעת אנינתו לב, שהרי שבעה ושלישים אינו מונה אלא ממשמע, מ"ד:

[תקפא] (א) עמיסת ראש לאכל כל שבעה יומם ולילה, אבל הרבה יש שאין נוהגים מסני שהאומות העולם משחקים עליהם [ומתוך כך הם באים לידי שחוק ומתגנין בשחקם על הבריות (ב) כדאמרינן אבל לא יניח תינוק בתוך חיקו מסני שמביאו לידי שחוק, ונמצא מתגנה על הבריות. לא אמרו כבוד אשתו בחסיו וכחמותו אלא שבעה ימים בלבד, ובפניה, אבל שלא בפניה לא, וכ"ש כניסתם לבית השמחה שנים עשר חודש, שכך שנינו כוסה מיטתו ונוהג עמה אבילות, אין כאן אלא כפיית המטה בלבד:

[תקפב] (א) וכששאלתם אם [אבילים] מן המניין הוא לא פרש שאלתו, אכן ידע אם לעניין עשרה לקדושה ולחמילה ולכרכת המזון הוא שואל, מן המניין הוא (ב) ששינו ככתובות חתנים ואבילים מן המניין, ואוקימנא כי תניא האי לכרכת המזון, וברכת רחבה אין לנו עכשיו, רב(ה) אמר ודאי אבילים אינם מן המניין, דהא (ג) רב ור' יוחנן דאמרי תרווייהו ברכת אבילים בעשרה, ואין אבילים מן המניין, (ד) ומסקנא דשמעתא דמילתיה דר' יוחנן (בחובה) [ברחבה] קאמר לה, שלמה בר יצחק:

[תקעט] (ב) א"ר יוחנן, ברכת מ"ד ע"א ושם הגי' ר' אבין הלוי ובסוף מ"ק הגי' א"ר לוי בר חיטא, ובבב"ג ובמח"ז א"ר לוי, וכן בפרדס סוף סי' ר"צ הובא א"ר לוי.

[תקפ] (ב) מי שמת לו מת, הובא בפרדס סוף סי' ר"צ וכן הובא במח"ז צד 242 ורשום, מכאן ואילך ליקוטין מדברי רבינו שלמה ותראותיו על פי מעשה, ומתחיל מי שמת לו מת.

[תקפא] (ב) עמיסת ראש לאכל כו'. הובא בפרדס שם ובמח"ז שם ובפרדס יש לתקן כמו שהובא לפנינו ובמח"ז, (ג) כדאמרינן אבל לא יניח תינוק לתוך חיקו, מ"ק כ"ו ע"ב.

[תקפב] (ב) וכששאלתם אם [אבילים] מן המניין כו'. במח"ז צד 249 הובא כך: נשאל לרבינו שלמה אם אבילים מן המניין לכל דבר אם לאו, והשיב ושאל אם אבילים מן המניין הוא לא פרש שאלתו כו' ובסוף חתם שלמה בר יצחק, (ג) ששינו בכתובות, דף ח' ע"ב. (ד) דהא רב ור' יוחנן דאמרי תרווייהו, עיני כתובות שם ח' סע"א. (ד) ומסקנא דשמעתא דמילתיה דר' יוחנן דחובה קאמר לה, תקנתי ברחבה קאמר לה ובגמרא שם ח' ע"ב אלא כי קאמר ר' יוחנן ברחבה פירש"י ברחבה כשמכרין את האכל פתחה ראשונה משל אחרים כדאמרינן במ"ק (כ"ו ע"ב) היו מכרין אותו ברחבה ומכרין שם ברכת אבילים וע"ש בתוס', וכבר העירוני לעיל סי' תקס"ז הערה ד' שבכ"א נשמש דף שלם וחסר שם ע"ד ד"ה ומסקנא דשמעתא. — עד הנה הלכתי בעקבות החכם ר' שלמה באכער ה"ל וערכתני את הערותיו אשר השאיר אחריו ברכה ואנכי באתי אחריו למלאות את דבריו והוספתי הגזרות ומראה מקומות לבצע מחשבתו הטובה, והעזרת שמכאן ועד סוף הספר הכינותי אני יעקב פרייסמאן.

עניני איסור והיתר.

[תקמג] (א) כל הטרפיה שמעו חכמים בבהמה כנגדן בעוף וזו אחת מהם.
 (ב) שמוטת ירך בבהמה טרפיה, שמוטת יד בבהמה כשרה, שמוטת ירך בעוף טרפיה, שמוטת גף בעוף (בשרה) חיברק בריאה. (ג) וגם נשאל מרבנו שלמה על כנף עוף שנשבר, ואמר בכנף לא מטרפא, אבל התכיה[ו] מן הפרק והשלך, וכן אם נשבר למעלה לצד הגוף חיישינן לריאה וצריך לבדוקה בנפיתה. (ד) נחתך הבשר במקום צומת הגידין יבדוק במקום צומת הגידין. [בבהמה יש שלש נדין] אם נשתייר מכל אחד ואחד (בעיבי שלשה) [כעובי שלישי] כשרה, (ה) כעוף יש שלש עשרה, אם נסס אחד מהם טרפיה. (ו) נשבר העצם כרכובה העליונה ויוצא לחוץ אם רוב בשר קיים, בהמה מותרת והאבר אסור, ואם אין רוב בשר (חופה) קיים זה זה אסור, למטה מן הארכובה אם רוב בשר קיים זה זה מותר, ואם לאו אבר אסור ובהמה מותרת, (ז) במקום בשר צומת הגידין, ועוד הורו רבותינו הגאונים ז"ל בהמה שנשברו רגליה ונשבר העצם מן הארכובה ולמטה והעור בין קיים ובין אינו קיים כשרה, ולמעלה אם העור קיים כשרה ואם לאו טרפיה, וכן הורה רבנו הנזכר בר חושאל:
[תקמגד] (א) שלשה פרקים ברגל העוף. פרק התחתון הוא ארכובה שעליו כעין קשקשים (ב) [אם נחתך בחציו או ברוכו כשר העוף, אלא שפרק השבירה עצמו אסור משום אבר מן החי, אבל] אם נחתך בראש הפרק עצמו מקום שנדבקים שם צומת הגידין פרק ראשון לשני טרפיה, שבאוחו הראשון נצמתו הגידין, ופרק [השני שם צומת הגידין] מחציו ולמטה כיון שנשבר העצם (ג) אע"ג שיוצא לחוץ צריך לבדוק צומת הגידין, ולכן אם נשבר העצם ובשר ועור חוסין את רובו (ד) האבר והעוף כשרה, (ה) ואם אין עור ובשר חוסין את רובו האבר כולו אסור והעוף מותר.

[תקמג] (ב) כל הטרפות. חולין נ"ו סוף ע"א. (ג) שמוטת ירך . . . שמוטת יד. שם נ"ו ע"א וע"י כ"ח שם אות ע' וזהו כמשל לשון רבינו שמואל בהלכות שריב שחיבר, ע"י בפרס ס"י רמ"ז ובמעשה הגאונים ע"י 98 ס"י קכ"ב. השהה לזה דברי ס' האורה ס"י ק"ד ע"י 126 = פרס ס"י רל"א (85b) וע"י בארז ח"א ס"י תמ"ב, ובס' הסדרים איתא: שמוטת גף בעוף טרפיה. (ג) וגם נשאל מרבנו שלמה, פרס ר"ב, מעשה הגאונים ע"י 96 ס"י צ"ח הובא בשבלי הלקט הלכות טרפות ס"י כ"ג (דף ר"ד ע"א). ובס' הסדרים: נשאל מאת רבינו על כנף עוף אם נשבר למעלה בצד הגוף חיישינן לריאה וצריך לבדוקה בנפיתה. (ד) נחתך הבשר. לשון רבינו שמואל בפרס ס"י רמ"ז ומע"ג ע"י 98 ס"י קכ"ב, וע"י בה' טרפות לרבינו שלמה בפרס ס"י רמ"ז. (ה) בעוף יש שלש עשרה. וכזה בכ"ב ובס' הסדרים וצ"ל שש עשרה, ודין זה ליתא בפרס ס"י רמ"ז כ"א במע"ג שם. (ו) נשבר העצם. ע"י חולין ע"ו ע"ב. (ז) במקום בשר צומת הגידין. בכ"ב במקום צנקרין שם צומת הגידין, ובס' הסדרים: במקום בשר צנקרין שיש צומת הגידין. וע"י במע"ג ע"י 98 ובמבוא שם ע"י X הערה י"ז.

[תקמגד] (ב) פרק ע"י ר"ב, מע"ג ע"י 96 ס"י צ"ח. רוקח ס"י ת"ד ובשבלי הלקט הלכות טרפות ס"י כ"ג (דף ר"ד) הובא בשם רבינו שלמה וצ"ל. ובס' הסדרים הלשון מנומנם מאור. (ג) [אם נחתך וכו']. השלמתי החסר בכל ג' כת"י ע"פ לשון הפרס. (ג) אע"ג שיוצא לחוץ. צ"ל שאינו יוצא לחוץ צריך לבדוק צומת הגידין, אבל מחציו ולמעלה אין שם תורת צומת הגידים ולכן וכו' וכן הביא בפרס ס"י רכ"א בשר מנחם [הלוי, כדאיתא במע"ג ע"י 96] ולא כמו שפירש ר' יוסף בר' יהודה כפי רבינו הקדוש [אחד מרבנותיו של רש"י] בתחציו ס"י ו'! (ד) האבר והעוף כו' ע"ד חוסין את רובו. חסר במע"ג המעתיק השמיט מרובו קמא עד רובו בראש וגם בפרס הלשון מנומנם. (ה) ואם אין עור ובשר. דין זה וגם הבא אחריו הובא בס' המכריע ע"י יח בשם רבינו שמואל בהלכות בריקה שחיבר, הנידון שם מדין רגל בהמה.

וסרק שלישי אותו הרחב הדבק לטף אם נשבר אותו העצם ואין עור וכשר חוסין אותו אסור האבר וגם העוף, ואם עור ובשר חוסין את רובו מותר גם העוף גם האבר. וכיצד בודקין (אח) [אם] עור ובשר חוסין את רובו לא שיפתח וירחיב את הסכה אלא ימתח האבר כמות שהיה ומקריב השברים זה לזה כמות שהיו שלמים ואז יעיין בעור ובשר אם חוסין רובו או מיעוטו: (ו) ועוד מצא רבי בתוספתא תניא נשבר העצם ויצא לחוץ ואין עור ובשר מקיפין אותו פסול כיצד הוא עושה, נטלו ומשליכו ושאר כוחר:

[תקפוה] (א) ירך שנחבשל בו גיד הנשה אם יש בו כניחן טעם הרי זה אסורה, ואם נחבשל אותו ירך עם בשר אחר אם אותו ירך נוחן טעם באותו בשר שנחבשל אסור דירך עצמו נעשה חתיכה אסירה, (ב) ולא שנו אלא ישנחבשל אבל צלי קולף ואוכל עד שסגיע לגיד:

[תקפוה] (א) טיפת חלב על החתיכת בשר בקדירה ואין בחתיכה ששים לבטל הטיפה וצריך לשעורי בס' באותה חתיכה מאי תקניה לנעוריה יפה דסליט האיטור ונסיק הריא חתיכה מידי נבילה ולשער הטיפה:

[תקפוה] (א) ראיתי באחד שאכל כחל לפני סעודת חלב ואסור לאכול חלב באותה סעודה אם לא קינה שיניו או שהה כדי שתסתלק בשר שמן שיניו ומסעודה לסעודה אין שיעור אפילו לאכול מיד בסעודה אחרת חלב ואם לא [חטט] בשר הנכנס בתוך שיניו:

[תקפוה] (א) ראיתי בבית רבי לב ישנחבשל בקדירה בנופו של אפרוח נסרך בו כברייתו והחירו רבי בששים באפרוח ולא אכל ממנו שהיה נפשו קצה עליו. אם היה נסרך באבר לבדו שהאבר נסרך משאר הגוף שאין באבר ששים האבר עצמו נעשה נבילה ואסור כל החתיכות כולן, אבל אם נמצא חלב בקדירה שאינו נסרך כלל המרק ובשר מצטרפין לבטלו בששים. (ב) [אמר ר' יוחנן כשהן משערין הפרוד בששים] משערין אותו שיהא אחד מששים כרוטב ובקיפה ובחתיכה ובקדירה: קיפה דק של בשר המתאספין בשולי קדירה (אי' אי') [איכא דאמרי] בקדירה

(ו) ועוד מצא רבי בתוספתא. וכ"ה בס' הסדרים אמנם בכ"ב איתא: ועוד מצאתי בתוספתא, היא כפ"ג תולין ה"ד הובאה ג"כ ברוקח שם סי' ת"ד, ובפרדס ובמעשה'ג ליתא.

[תקפוה] (ב) ירך שנחבשל. תולין צ"ו ע"ב במתניתין. (ג) ולא שנו. שם. ובכ"ב ובס' הסדרים אבל נצלה.

[תקפוה] (ב) טיפת חלב. שם ק"ח ע"א במשנה.

[תקפוה] (ב) ראיתי באחד וכו'. ובס' הסדרים: ואמר רבי וכו' אם לא חטט שיניו וכו' בקובץ פאריס 826 דף ק"ג ע"א: ראיתי אחד שאכל כחל לפני סעודת חלב ואמר ר' לאכול חלב באותה סעודה אלא אם כן נחטט שיניו ועיין בס' האורה ח"ב סי' ס"ז [ע' 20b] על הכחל וכו' וצריך לחטט שיניו אם בא לאכול בשר אחריו, הובא בא"ר ח"א סי' תס"ג [ע' 184a] בשם תשובות שהשיב רבינו שלמה.

[תקפוה] (ב) ראיתי בבית רבי. וכ"ה בס' האורה ח"א סי' ק"ז*** ע' 129 ועיי'ש בח"ב ס"ס ס"ה [ע' 202] וכלשונו שם הובא בתחצ"ו ס"ס ע"ב וס"י פ"א ובארחות חיים ח"ב ע' 855. ועיין בס' האורה ח"ב סי' ע"ז ובתחצ"ו ס"ס ע"ז ובפרדס ס"ס רכ"ה. (ג) א"ר יוחנן. תולין צ"ו ע"ב ולפנינו הגירסא א"ר חנינא וע"י ד"ס שם. המעתיק השמיט סן בששים עד בששים והשלמתי ע"ס כ"ב. ובס' הסדרים איתא לנכון משערין את האיטור בס' וכו' כלשון רשי' שם ד"ה כשהן משערין.

עצמה (ג) דאומרין משליכין התרסין מן החתוכות כדלי טים נמה יצאו מן המים לחוץ על יד אם מוציאין ששים מכמות שהאיסור מוציא בכל האיסור ואם לאו אסור. (ד) ואיכא דאמרי במאי דבלעה קדירה אם ראינו כשנפל שם קודם שנתמעך [שנתמעט] ואנן משערינן אותו לאחר שנתבשל לכמות [שנפל] שם דאין בהיתר ששים בו אוקרינן כמה בלעה קדירה מן (הריא) [ההיתר] לסי ש[כש]נפל שם תחילה היה שם היתר הרבה ונתמעט בכליעת הקדירה, אבל בקדירה עצמה לא משערינן. (ה) וכיון דאיסלוגו בהא רבנן דאורייתא היא, אבל יש לומר דלא משערינן בקדירה עצמה אלא במאי דבלעה קדירה (ו) והני מילי היכא דמשערינן האיסור כמו שנפל שם תחילה דהתם ודאי משערינן בהיתר דבלעה קדירה אבל אם באנו לשער האיסור גמטו שהוא בא עכשיו לפנינו מצומק כבישול אז אין משערינן במאי דבלעה קדירה (ז) דאטו דהיתרא בלעה ודאיסורא לא בלעה שאף האיסור נבלע ונתמעט מכמות (שהוא) [שהיה] (ח) וכי לא משערינן בקדירה עצמה הני מילי להקל כגון שהוא היתר אבל אם הוא של איסור כגון קדירה [תולכת] שבישלו בשר או כף תולכת שביששו בה מאכל בשר אולינן לחומרא וחשבינן כל הקדירה חתיכות איסור ואם על כולן היתר רבה בששים מותר ואם לאו אסור. (ט) וכן ראה רבי מעשה לפני רבו בקף:

[תקמט] (א) פירוש של ר' יהודה בר נתן. על כבד דבוק שנתבשל עם חתיכות

(ג) דאומרין משליכין התרסין וכו'. בד"ס שם אות ז' הביא מה שכתוב בגליון רשי' דפוס שונצינו וז"ל: א"ד בקדירה עצמה, אומדין אם משליכין את התרסין וכן החתיכות בכלי מלא מים כמה יצאו מן המים לחוץ על ידם אם מוציאין מים ס' מכמו שמוציא האיסור, בטל האיסור ואם לאו אסור וכו' עכ"ל. וזה האמור לפנינו בסדר. (ד) ואיכא דאמרי וכו'. לשון רשי' שם בחולין בדפוס שלפנינו. (ס) וכיון דאיסלוגו בהא רבנן דאורייתא הוא, ברשי' שם איתא: וכיון דאיסלוגו לישינו ואיסורא דאורייתא הוא אולינן לחומרא, ולא משערינן בקדירה וכו', עיי' בש"מ שם. (ו) והנ"מ היכא דמשערינן. ברשי' שם ליתא ובר"ס שם הביא מגליון שבדפוס שונצינו וז"ל: וכי משערינן במאי דבלעה קדירה הני מילי היכא דמשערינן איסורא כמו שנפל שם תחילה דהתם ודאי משערינן במאי דבלעה קדירה אבל אם באנו וכו'. (ז) דאטו דהיתרא בלעה וכו'. לשון רשי' בדפוס שלפנינו. (ח) וכי לא משערינן. מכאן ועד סוף הס' הוא כלשון הגליון בדפוס שונצינו שהביא בד"ס שם. ועיין ברוקח ס' תליד ותליה ובס' האורה ח"א ס' קיד'. (ט) וכן ראה רבי מעשה. בגליון שבר"ש שם איתא: וכן ראה מו' רבי' יעקב בר יקר מעשה.

[תקמט] (ב) פירוש של ר' יהודה בר נתן. כל הסימן הובא בקצת שינויים בסדרם

ס' רביד ובס' האורה ח"ב ס' ס"ה [ע' 201] ושם בסוף ס' ס"ד סיים: כך שמעתי מפי מורי רבי עזריאל, ועי' העיר המולד המנוח רש"ב שזה מוסב למטה לסי' ס"ה בדיון כבד, שנמצא נמי בחשובות חכמי צרפת ולתור בס' ע"ב, ובסוף התשובה חתום ר' עזריאל בר נתן, ולפי' צ"ל שם בריש ס' ס"ה: כך שמעתי מפי מורי רבי עזריאל כבד דבוק וכו'. ועיי' במבוא לסי' האורה ע' 46 ומה שכתבתי במבוא לספר מחכים ע' VI הערה ח"ב! — אמנם בפרסם ריש ס' רביד איתא: זה אשר מ' לי ר'. והח' צונג' בספרו ליטראבורגועשיכטע דער סינאגאגאלען אגעוע ע' 160 הערה 7 הביא, שבשבלי הלקט כתב' כתוב במקומו: זה אשר פירש ר' לר' נתן אחיו, אי"כ כמה דברי ר' כנחם בר מנור, הנזכר שם בתחצו' ס' ע', מאסק ס' מעשה המכריז [ע' במבוא למעתי' ע' XII]. והפסק הוא מר' יצחק בר' יהודה רבו של ר' נתן בר' מכיר [עיי' במבוא למעתי' ע' XI וע' XXI ערך רבינו], ולפי' יש להגיה בסדרו שלפנינו: פירוש של ר' [יצחק בר] יהודה לר' נתן. — ודע שבמקום שכתוב הל'ן: ואף לי נרסה בן אלא שאינו רוצה להתיר וכו' ומעשה בא לפני רבי וכו' איתא בשבתי' כת': ואף לרבי שלמה מפרייש נרמה כך אלא שאינו רוצה להתיר וכו' אבל ראיתי מעשה לפני [ע' בהגהות

ואין כחתיכה ששים (ב) לבטל את עצמו אסר כל החתיכות כולן אפילו הן אלף מפני שהן מינה. חתיכות מין בשר וכן שאר חתיכות, ואע"ג שהאיסור כחמת דם בא הרי נעשה נבילה. ואם אינו דבוק וחתיכות הרבה עמו (ו) לא אסר אלא כפי מעצמו מפני שהכבד אוסרת ואינה נאסרת (ג) שאינה עשויה לפלוט ואינה תמורת וטולעת [ונאסרת] בנותן טעם, ואם היה שם בתחילת (ו) כישולו ועד שליכתו ששים לבטל עצמו (ו) אין לחוש לא לפליטתו ולא לכליעתו והוא עצמו מותר, הילכך כבד נסדר מבושל או שלוק עם חתיכות ויש ששים הכל מותר. וחמיה אני הואיל והכבד עצמו הותר היה לנו לשער במאי דנסיק מינה, וכי אמרין בדריה משערינן כשהחתיכה איסור, (ד) ואף לי נדמה כן אלא שאיני רוצה להחיר אי לאו דאיכא ששים בדריה. (ה) ומעשה בא לפני רבי בכבד שאינו דבוק ואסור ואע"ג שיהא שם ששים, במינו לא כפיל, וכשנזכר אותה ששינו (ו) הכבד אוסרת ואינו נאסרת אמר לי ככל הדברים שפירשתי, וכי משערינן קדירה ואילסם גופה משערינן וכן רבי נוהג: [תקצ] ועוד סידרא של כבד. (א) אם נקדע מן התרנגולת לגמרי ואחר כך נתבשל בין בצלי בין בקדירה עם התבשיל ושאר הבשר משערינן בששים בין הבשר ושאר כל התבשיל, הבשר לאו מין כבד, הכבד דם גמור הוא, אלא שהתורה התירה כנגד הדם ונשאר התרנגולת הרים המרק והירקות ומין כשאינו מינו הוא ומשערינן ליה בששים כשאר אימורין שבתורה בנותן טעם והיינו נמי בששים רק אם חתכו התרנגולת ונשאר הכבד (ב) ונמצא תלוי בהרקה או בקיסקולת של תרנגולת כל אותה חתיכה שהכבד בה נידונית ככבד שכולה כחתיכה של איסור וכי משערינן בדיה משערינן ואינה ככבד דאילו לאו מין בשר הוא, וכשהוא בפני עצמו נחשוב בשר התרנגולת ובמקו ובקיסה, דכולהו לאו מין כבד אבל עכשיו משערינן ככולה חתיכה בשר התרנגולת מזו חתיכה היא ומסלקינן בשר התרנגולת כאילו אינו, ואם נשאר במרק ותבשיל כרי ששים הכל מותר, חוץ מן החתיכה שהכבד תלוי בה ואם לאו אסור, (ג) דבין רב ובין רבא כ"י יהודה סבירא להו דאליבא דר' יהודה כיון שנתנה טעם בחתיכה חתיכה עצמה נבילה ואוסרת כל החתיכות כולן ותרווייהו סבירא להו אליבא

ר"י מיללער בתחציו ס"ס ע"ב]. ועיי באר"י ח"א ריש ס' תניב שהביא: ומיכן ה"י ראי' למה שכתב במתוורים שכתבו תלמידי רבינו שלמה וכו'. — ונראה לי שאין לשנות הגירסא שהיא בכל ג' כ"י שלפנינו בסדר, והמלות: "פירוש של ר' יהודה בר נתן" מוסבות למעלה, וכל הדרוש בגליון דפוס שנוצינו אולי הוא מפירושו של הריב"ן שכתב פירושים ששמע מפי רבו וחותר רש"י דל, ופירושו חולין נזכרו בתוס' חולין ק"א ע"ב ד"ה הלכתא וכתום צ"ו ע"א ד"ה ואם טע (בשם רש"י) = ס' התרומה ס' ומדרכי חולין ס' תשי"ח וקובץ שו"ח" 846 בס' תר"א [קהלת שלמה ע' 66]; ותוס' סנהדרין כ"ט ע"ב ד"ה מר (כמו שפירש"י בחולין ע"ו ע"ב) = א"ו ח"א b 126 ס' תמ"א. (ג) לבטל את עצמו. וכ"ה בפרדס סם, ובס' האורה ותחצ"ו איתא לבטל את טעמו. (ג) שאינה עשויה לפלוט. צ"ל שששויה לפלוט. (ד) ואף לי נדמה כן. בס' האורה ותחצ"ו: ואף לרבי נדמה כן, ובפרדס חסר המאמר הזה עיי' ש"ס. וכעשה בא לפני רבי. בפרדס שם וראיתי מעשה שבא לפני הרב. (ו) הכבד אוסרת וכו'. ס"י דתרומות כ"י, חולין ק"י ע"ב.

[תקצ] (ב) אם נקדע וכו'. כל הסימן הנבא בס' האורה ח"א ס' קי"ז** [ע' 128] ובס' תוס' דעים ס' קצ"ג. (ג) ונמצא תלוי בהרקה או בקיסקולת. ככ"י ב' בחזה או בקוסבות, ובס' הסדרים או בקוסבות. ובס' האורה שם איתא ונשאר הכבד עם אבר אחר מן העוף, וכעין זה בארחת חיים ח"ב ע' 866. (ג) דבין רב ובין רבא כ"י סבירא להו. חולין ק"י ע"א.

סדר רשי

דרכ יהודה (ה) כל שהוא מין ומין ודבר אחר עמו סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומכמלו (ה) וכן מסורש בהקומץ רבה, (ו) ורב חסרא ורבי חנינא דרי' חייא כולוהו אליבא דרי' יהודה אי לאו שמעתתא: זוותריה סבירא ליה, וכשאר דבר איסור שנשל להיות אין לרמות לזה, אפילו בשר בבשר מין ושאינו מינו הוא, דהאי היתר והאי איסור, כן מסורש במנחות, וכן הלכה: וכן הכשירו.

[תקצא] וכבד שנמצא בכישול והוא ניטל ממקומו, אם בכישול ההוא ששים כשיעורא דכבד, מותר אותו תבשיל והכבד אסור, אין בכישול ששים כשיעור הכבד, התבשיל אסור והכבד מותר, אבל אם עדיין אינו ניטל ממקומו שהוא עדיין בעוף כמו שהוא בעודו [חי], אז תהא כל התבשיל כולו אסור, ואם אין בתבשיל ההוא ששים כשיעור העוף ההוא שנתבשל בהאי תבשיל, נחשב העוף כמו שהוא ככד עצמו, כל העוף כולו אסור בשביל שלא נעקר כבד מאותו עוף, ואם אבר מן העוף נחתך עם הכבד והכבד תלוי בו ונתבשל בתוך תבשיל, נחשב האבר ההוא כאילו היה כבד כולו ויחשוב בששים, שאם יש ששים כשיעור אבר ההוא מן הכבד שהכבד תלוי בו אז יהא הוא ותבשיל כולו אסור ואפילו הוא האבר שבו תלוי (הכבד) [הכבד] אבל הכבד לבד מותר, וכן לבהמה וכן לחיה וכן לעוף:

[תקצב] (א) וששאלתם מהו לבשל הכבד לבדה בקדירה חדשה, מצינו בהלכה דרב יהודאי [נאון בין לבדו בין בהדי בישרא אסור, הגאון] מוסלא ומובהק בדורו [הוא], דאע"ג דיש לנו לישא וליתן בדבר, אין בנו כח להתיר מה שהוא אסור: **[תקצג] (א) וששאלתם** תרנגולת שנתבשלה ונמצא בה כבד שלה פחות מכזית, זורק את הכבד והתרנגולת מותרת, מה טעם מפני שהכבד הוא עצמו אותו דם שפלט מן הכבד, בודאי דם שפלט ממנו לא היה יותר מששים בתרנגולת, ושיעורו של דם בכזית ותרנגולת מותרת:

[תקצד] (א) סגן ליה השיב כתשובותיו (ב) לרי' שלמה ברי יהודה על בשר בחלב שהוא נוהג במשהו, ורי' מאיר ברי שמואל העיד שכן אמר לו רי' יצחק הלוי,

(ד) כל שהוא מין ומין, שם ק' ע"ב וק"ח ע"א. (ט) וכן מסורש בהקומץ רבה. מנחות כ"ג ע"א. (ו) ורב חסרא ורבי חנינא, שם ע"ב.

[תקצב] (ב) וששאלתם מהו לבשל הכבד וכו'. פירוש סי' רכ"ה, לקומי פירוש דף ב' ע"א, ובמפתח לשו"ת הגאונים לרי' מיללער ע' 70 סי' ס"ז הביא בשם האשכול: כבד רי' יהודאי אסור לבשוליה לחודיה בקדירה ושרד ממתכותי מר רי' יהודאי מוסלא, ומוסלג ואע"פ שיש לישא וליתן מ"מ אין בנו כח להתיר מה שאסור.

[תקצג] (ב) וששאלתם תרנגולת שנתבשלה. בשו"ת הגאונים מן הגניזה אשר במצרים [ניארק תרס"ט] ע' 92 הובאה תשובה זו וז"ל שם: ותרנגולת שנתבשלה ונמצא בה כבד פחות מכזית זורק את הכבד ואוכל את התרנגולת ומותרת לכתחילה ואפילו יהיה יתיר מכזיתא זורק את הכבד ואוכל תרנגולת מה טעם מפני שכבד הרי הוא בעצמו: מה אסור את תרנג' דם שפלט מן הכבד בודאי דם שפלט אינו הוה יותר מששים בתרנגולת לפיכך אינו אלא אסור הכבד ומותרת וכו'.

[תקצד] (ב) סגן ליה השיב. כל הסימן הובא בפירוש סי' רל"ח דף מ"ד ע"ב. (ג) לרי' שלמה ברי יהודה. בפירוש שם: לרב שלום ברי יהודה, וכ"ה בשבלי הלקם ח"ב סי' כ"ז. ע"י בכתבא שם דף ט' ובהערות רש"י ס"ק קפ"ח ובמ"ע החדש 1887 ע' 608.

לא מתוך ההלצה נהגתי כך. שהרי ככל כקום לא מצינו בשר בחלב במשהו. (ג) אבל רבו ר' אלעזר לא למד מסכת ע"ג, ומשום דלא איפשיט ליה החסיד עליו במשהו ומשום כבוד רבו נהג במשהו. (ד) שאלו את הרב ר' שלמה בר שמשון על בשר בחלב ואמר שיעורו בששים. (ה) והעיד מעשה בא לפני ר' יעקב בר יקר על קף חולבת ישגיסו בה קדירה מלאה בשר ושיער בששים לפי שנכנס בקדירה ולא לפי כולה. והרב ר' יצחק בר' יהודה הורה בששים ולא היה מחמיר בדבר, לכך הנאון ר' יצחק הלוי מסני כבוד רבו, וכל נאוני לוחי הורו לנהוג בששים. ולפני רבי הובאה קף אחת שבה מטרסים תבשילי בשר, ואירע שמרסו ממנה קדירה חלובה, ושאלו את סי רבי מהו, התחיל רבי לחקור ולשאלו (ולחביא) [למביא] הקף, מתי היתה הקף בתבשיל של בשר, וענה המביא דקף כבר עברו ג' ימים והתיר רבי את הקדירה, ואף כי היתה בה שיעור ששים בצמזום. ואני שאלתי את סי רבי, מדוע היה חוקר כל כך מאחר שיש ששים, ואמר ידעתי אני שנותן טעם לפנס מותר לנטר, מאחר ששהתה הקף לילה אחד מיכאן ואילך פגומה הקף ומותר ואפילו אין בו ששים, ויש שחולקין עלי בזה. (ו) מהא דאמרינן בספחים.

[תקצה] (א) הלב בין צלי בין מבושל בין תלוש בין מחובר (בבשר) כשר העוף, לפי כשהוא מתחמם מצמית ועוצר את הדם שבתוכו ואינו פולט. וזו אמרינן לא קרעו [קורעו] אחר כישולו. (ב) והכבר אם הוא מחובר ומסורק העוף לאיברים או בצלי או מבושל צריך לשער כנגד הכבר והאבר שנדבק בו, ואם אינו מסורק ומחובר לאיברים והוא צלי או מבושל ונמצא כבד דבוק בו (ו) נעשה כל העוף חתיכה אחד וצריך בס' לשער כיוצא בו, ואם תלוש משערין כנגד הכבד לבדו אבל כשהוא דבוק ובצלי ואין בעוף סי מקלף ומחתך כנבו של עוף מכחין וככנסים וברגלים ואוכל ומשליך את שאר הגוף ההוא.

[תקצו] (א) כבד וראש שנתבשלו יחד בפרור כולן אסורין, כסני שהכבד פולט הדם ונבלע הדם כבשר (ב) ואע"ג דתניא הכבד אוסרת ואינו נאסרת מסני שפולטת ואינה בולעת, לא רצה ר' לסמוך עליה, שלא הוכרז אם כן הלכה, לפיכך אוסר את הכבד ההוא.

[תקצז] (א) ראש ורגלים של כבש שנתבשלו בפרור ונמלח הראש והרגלים לא נמלחו, וקדירה מלאה בשר היתה מבושלת אצלה על הכירה, והיתה שפחה ממרסת כקף בפרור ובקדירה, ושאלו את רבי ואמר שאף הקדירה

(ג) אבל רבי ר' אלעזר. הוא ר' אלעזר הגדול ע"י במבוא. (ד) שאלו את הרב ר' שלמה בר שמשון. בפרדס ס"ג ר' שלמה בר' שמעון וצ"ל בר שמשון כדאימא נמי במדרגי חולין סי' תרס"ה. (ו) והעיד מעשה בא לפני ר' יעקב בר יקר. שם בפרדס, ועיי"ש סי' רמ"ז ועוד ר' יהודה בר יקר, וצ"ל והעיד ר' יעקב בר יקר כדאימא בס' האורה ח"א סי' ק"י ע' 186 ועיי"ש בהערות רשי"ב סק"פ. (ז) מהא דאמרינן בספחים. עיי"ש מ"ד ע"ב ובתוס' שם ד"ה ורבנן ובתוס' ע"ז סי' ע"ב ר"ה ואיך ובפרדס סי' רמ"ג ובס' האורה ח"א סי' ק"ד ע' 154 ושם בח"ב סי' צ"ה ע' 210 ובתקצ"ז סי' ע"ה ובמקו"פ סי' י"ד.

[תקצה] (ב) הלב בין צלי. מעשה הגאונים סי' א' ועיין שם בהערות. (ג) והכבר אם הוא מחובר. שם סי' ב'.

[תקצו] (ב) כבד וראש שנתבשלו. פרדס סי' רל"ב. (ג) ואע"ג דתניא. חולין ק"י ע"ב.

[תקצז] (ב) ראש ורגלים של כבש. האורה ח"ב ע' 210 סי' צ"ז כשינוי לשון ובקיצור.

אפורה. שהרי דם האיברים בבשר הרגלים, מידי דהוה אבשר בעלמא שהוא נקרה, ובשיעור ששים אי איסור לשער, מאחר יחד האיברים בלוע בבשר רגלים, הוה להו רגלים בבשר, וחד הויכה דאיסורא, הילכך הכל אסור (ב) כדתניא הרוצה לאכול בשר קודם שתצא נפשה הותר כזית ממקום שחיטה ומדיחו יפה יפה ומולחו ואחר כך מביאו ומטחין עד שתצא נפשה, אלמא מולחו ומדיחה ודם הנבלע בכף אי איסור לשער בקדירה ביששים אין מספר דפעמים שנמלה השפחה הכף ונתנת בפרור ובקדירה (ג) לילה שלא נתנה בפרור אבל תולה אותה להחמיר. ואמר רבי איני מאמין לשפחה אלא כל זמן שלא ראיתם ממש מניסה בכף בפרור אין לו להחזיק איסור בקדירה והתיר רבי את הקדירה.

[תקצנה] (א) ההיא קדירה שבישלו בה בשר והחמו בה המין פעם אחת ובשעת שפיתחה על הכירה שגנו ונתנו בה כף חולבת, חזרו ומלנו תרנגולת בחמין, ונא מעשה לפני רבי ואמר שהקדירה והכף ישברו ותרנגולת תיאכל מפני שמלנו בכלי שני וכלי שני אינו ממשל.

[תקצמ] (א) פעם אחת מצא רבי בקעה שלמניו עצם קטן אחד על הירך (ב) אצל הרגל התלוי שאותו בשר שקורין רטיה וזרקה לכלב מפני שהגדין צומחין בו אבל שאר הבשר שנתבשל עמו התיר רבי לפי שאין בנידין בנותן מעם.

[תר] (א) ההוא בר אוזא דאתא לקמיה בסעודתא דלא אימלח אפילו לצלי, ולא אכל רבי מניה מאי טעמא (ב) דאין הבשר יוצא מידי רטו עד שמולחו יפה יפה ויריחו יפה יפה, ואע"פ דלצלי איסור בלא מליחה, (ג) דלא בעי מליחה] כל כך כמליחה לקדירה, מליחה לצלי מיהא בעי, (ג) דאמרינן מולחין (ב) בשר לצלי אבל לא לקדירה, כלומר אבל אינו צריך למלוח כל כך בלקדירה (ד) דאיירי בצלי, ואע"ג שלא אכל ממנו רבי, הניח לתינוקות לאכול בו (ה) דאמרינן קטן אוכל נבילות אין אנו מצווין להסרישה, וכל שכן הכא דאינו איסור נטור כנבילות.

[תרא] (א) הגהו תרי יוני דאיתנייהו בבית רבי, הדיחום ומלחום בכלי מנוקב, ולאחר ששהו שיעור מליחה הניחו בכלי (ב) אחד שאינו מנוקב ונתמצו שם מן מי מליחתן, כסבורין הם לומר (ב) מלוח דרי הוא כרוחה, ואמר רבי הואיל ושהו בכלי מנוקב תחילה מותר, שהרי אילו נתנו לתוך הקדירה עצמה ונתבשלו כותרין, הכא נמי לא

(ג) כדתניא. חולין ל"ג ע"א וקב"א ע"ב, ומכאן ועד סוף הסימן ליתא בס' האורה שם. (ג) לילה שלא נתנה בפרור אבל תולה אותה להחמיר. זה ליתא בכ"ב ובס' הסודרים והלשון מנוכחם.

[תקצנה] (ב) התיא קדירה. האורה ח"ב ע' 207 ס"י פ"ד.
[תקצמ] (ב) פעם אחת מצא רבי. מרדס ס"י ר"לב וס' האורה ח"א ס"י ק"ט ע' 188 ועיי"ש בהערת רש"י ס"ק כ"ח וכ"ט. (ג) אצל הרגל התלוי שאותו בשר שקורין רטיה. בכ"ב אצל הרגל התלוי בו אותו בשר וכו', ובס' הסודרים: התלוי בו אותו בשר שקורין וכו'.

[תר] (ב) התיא בר אוזא. האורה ח"א שם ע' 182. (ג) דאין הבשר יוצא מידי רטו. חולין ק"ג ע"א. (ג) דאמרינן מולחין בבשר לצלי אבל לא לקדירה. עיי' ביצה י"א ע"א ותוס' ססחים ע"ד ע"א ד"ה האי וחולין י"ד ע"א ד"ה ונסבין. (ד) דאיירי בצלי. בס' האורה שם: דאיירי בצלי הוא דאיב דמא. (ה) דאמרינן קטן אוכל נבילות. יבמות ק"ד ע"א ונפין ג"ה ע"א.

[תרא] (ב) הגהו תרי יוני דאיתנייהו בבית רבי. האורה שם ע' 182 ומעשה דגאונים ס"י ו' ע' 6 ועיי"ש בסוף הערה י"ז שצ"ל בתוס' חולין ק"ב ע"ב. (ג) מלוח דרי הוא כרוחה. חולין ע"ז ע"ב.

שנא (ג) וציר שלה הנסל באהרונה אינו אלא מי מלח ואין כאן שום דם, ואי לא נשתהו בכלי מטקב וחזר ונתן להוך הציר (ד) חותכין וזרקין והגשאר מותר.

[תרב] (א) בשר שנתבשל בקריחה, ררך הוא שנתחנן עליה מלח מפני המעם, ובשבת אינו נוהג למולחו אלא למה שהוא אוכל בשבת, אבל למלוח ולהצניע [אסור] דמליחה אב מלאכה הוא (ב) כדתנן הצר את הצבי והמולחו חיוב, אע"ג שיכול לומר אמלה חתיכה זו ואכלנה עכשיו וחזר ונטלך ואינו אוכלה (ג) כדרכא דהוה מערים כיום טוב ומלח גרמא גרמא, אעפ"כ אינו רוצה לעשות כן במבושל, והואיל ואין הבשר מבושל נפסל בלא מלח, ובשר חי למלוח בשבת אי אספה, דלא שייך הוא לאיערומא, דהא לא ניתן ליאכל וליבשל בשבת.

[תרג] (א) חלב ובשר שני שמת הן משערינן בששים. (ב) ושומן הלב ושל בין דקין והוא לא מקרי בשר אלא חלב מיקרי, (ג) כדאמרינן חלב העשוי ככובע הוא, וכיון שנפל בו חלב (ב) משהו מחלב של איסור נאסר, ושל צלעות ושל זהו ושל אליה הווא בשר שמן נקרא, ומין בשר הוא ולא מין חלב, ואם נתבשל עם חלב של איסור בנותן מעם ואם עם בשר איסורו במשהו. איזהו חלב איסור, חלב הכליות וחלב הכרס וחלב שעל גבי הדקין אבל שומן הירך מין בשר הוא, וחתיכה שאסרוה לאו מינה היא, ובנותן טעם הולכין אחר האוסר ואחר הנאסר להחמיר, כגון בשר שנאסרה בחלב של איסור אוסרת חלב של היתר במשהו והולכין אחר האוסר ואוסרת נמי בשר היתר במשהו דהולכין אחר (האוסר) [הנאסר] (ד) כדאמרינן חתיכה עצמה נעשית נבילה ואוסרת כל החתיכות כולן מפני שהן מינה (ובצורכי) [ובצורפין] איסור (ה) גרי לברי מאיר בגזירת ומצטרפין כגון חלב בחלב בקדירה ואין כאחד מהן כדי ליתן טעם ומצטרפין ואוסרין והכא חידוש הוא:

[תדר] וכן הלכה ככל איסורין (א) דכל מין ומינו ודבר אחר סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומכמלה, והוא שבשעה שנפל האיסור מצא את מינו (ב) כדאמרינן לא שנא אלא שנפל קיתון של מים תחילה. (ג) וכן הלכה כרב ושמואל (ד) דכל איסורי שלא במינו בנותן מעם ורבה הוא מבחראי

(ג) וציר שלה. מכאן ועד סוף הסימן ליתא במע"ג. (ד) חותכין וזרקין. עיי בפרס ס"י רכ"ז ונראה שהוא המשך המעשה שהובא בתחצ"ז ס"י ע"ז ובא"ז ח"א ס"י תע"ז.

[תרב] (ב) בשר שנתבשל. מעשה הגאונים שם ס"י ו' כמו שהוא לפנינו ובסי האורה שם ע"י 134 בשנינו לשון ועיין בפרס ס"ס רכ"ז ובשבלי הלקט ס"י ס"ח. (ג) כדתנן, שבת ע"ג ע"א במשנה. (ג) כדרכא. ביצה י"א ע"ב ולפנינו בשר' ארא בר אבהו וכ"ה בסי האורה שם ועיי במע"ג הערה כ"ג.

[תרג] (ב) חלב ובשר. לשון מע"ג ס"ס ט"ז ע"י 10. ועיי במדרכי ע"ז ס"י תתנ"ד ואגור ס"י ארס"ג ולפי עדות הריב"ז היה רש"י מסופק בהו ואויל להומרא, עיי תחצ"ז ס"י ע"ג האורה ח"א ע"י 134. (ג) ושומן הלב וכ"ו. גם זה שם במע"ג ס"י ט"ז וכ"ה בפרס תוך ס"י רכ"ז והאורה שם סוף ע"י 188. (ג) כדאמרינן חלב העשוי ככובע. חולין מ"ט ע"ב. (ד) כדאמרינן חתיכה עצמה נעשית נבילה. שם ק' ע"א. (ס) גרי לברי מאיר בגזירת. צ"ל נראה לרי' דהלכה כרי' מאיר בגזירותיו, וכ"ה במע"ג האורה שם ובפרס איתא נראה לן.

[תדר] (ב) דכל מין ומינו. מנחות כ"ג ע"א. (ג) כדאמרינן. ע"ז ע"ג ע"א. (ג) וכן הלכה כרב ושמואל. פסחים כ"ט ע"ב וע"ז ע"ג ע"ב, ועיי בא"ז ע"ז ס"י רס"ה. (ד) דכל איסורי שלא במינו וכ"ו. בסי האורה ח"א ע"י 184 הובא זה חסק בריוק ספי ח"ל: וכן הלכה כרב ושמואל דכל איסורין שבתורה במינן במשהו ושלא במינן בגיט וכ"ו.

וקם בשיטתיה דאמר רבא (ה) בפרק כל שעה הילכתא חמין כומטו בין במינו בין שאינו מינו כמשהו, דכל איסורין שבתורה במינו כמשהו, ושלא במינו נמי כמשהו דנורין שלא במינו אטו מינו כחמין.

[תרה] (א) כן הורה ר' בחמין דנותן טעם לפגם מותר, (ב) כרי שמעון דמסיק טעמא מקרא דנבילה, (ג) ורבא [ה] הוה סבתיא קם בשיטתיה דפסק הילכתא דנותן טעם [לפגם] מותר, במסכת ע"ז פסיק ליה, ויש ראיות כמה וכמה, (ד) דבפרק אין מעמידין אמרינן למאי נחוש להאי, משום נותן טעם, נותן טעם לפגם הוא, מכלל דמשימא ליה דנותן טעם לפגם מותר, הויא דידעינן בודאי דאין לחוש בקדירה בת יומא, נותן טעם לפגם הוא, כי האי (ה) דאמרינן בפרק אין מעמידין אייבו קא מנכית ואכיל פת של גוים אבי מיצרי דמתא, ואמרינן לא תשתעון כהדי אייבו דקא אכיל נהמא דאפי, וטעמא משום חתנות הוא ולא משום נייעול, ושמעין מהכא דפת אפילו קדירה בת יומא נותנת טעם לפגם הוא, וגם רבי אינו פורש מלאכול פתם משום נייעולים, דודאי נותן טעם לפגם הוא ודומה לו מאיסות כפת.

[תרו] ההוא קדירה בת יומא שאכלו בה חלב (א) ופעם אחת שכחו ונתנו בה בשר חם והשליכוהו (ו) לקרן זוית והיו גוים אוכלין בה חלביהם, שכחו בה קיבה כשירה והתיר רבי את החלב לפי שנשתמש בה (ט) בצונן, (ב) ומעשה בקמן אחד ששתה חלב בספל אחד, ונשתייר ציחצוהי חלב בו בספל והשליכו לחוך קיתון של מים, והיה סיר מלא בשר שופט ורוחה על הכירה, ונתנו ממים שבקיתון לחוך הקדירה, ושיער רבי בששים, (ג) איסור הנופל בקדירה צריך שיהא ששים ברוטב וקיסה ובחתיכה ובקדירה.

[תרו] (א) חלב שחלבו נוי ואין ישראל רואהו אע"פ שאין עמו כהמה טמאה אסור שלא תצא לידי חורבה ממנו ופורץ [גדר וכו'].

[תרה] (א) רבי אסור לאכול חלב אחר תבשיל של דגים בלא קניוח משום הא דאמר ר' יוחנן אסור לאכול חלב אחר התבשיל ולא אחר תבשיל של בשר [אלא] אפילו אחר תבשיל של דגים משום שמתנית שפסרו ושבערה.

(פ) בפרק כל שעה, פסחים שם.

[תרה] (ב) כן הורה ר' בחמין, האורה ח"ב ע' 210 סי' צ"ה ודלא כפרדס סי' רמ"ג ותחציו סי' ה', ומשם נראה שהתשובה היא לרי' יצחק ברי' יהודה, (ג) כרי שמעון, ע"ז סי' ע"ב, (ד) ורבא [ה] הוה סבתיא, שם סי' סוף ע"ב ועי' בהערת רש"י בהאורה שם אות ג', (ד) דבפרק אין מעמידין, שם ל"ט ע"ב, (פ) דאמרינן, שם ל"ה ע"ב, ועי' בפרדס סי' ר"ג.

[תרו] (ב) ופעם אחת שכחו וכו', האורה ח"א סוף ע' 187 פרדס רמ"ח, (ג) ומעשה בקמן, שם קודם לזה, (ג) איסור הנופל בקדירה, עי' האורה סוף ע' 188 וע' 154.

[תרו] (ב) חלב שחלבו נוי, האורה ח"ב ע' 207 סי' פ"ג וכו' באמרכל דף ל"ג ע"ב שכן כתב רש"י וכישי מחמירין שהביא בפרדס סי' רמ"ח האורה ח"א סוף ע' 187 ושיבת המקילין שם היא כדעת רב שר שלום גאון שמתיר היכא שיוע' שאין דבר טמא בעדר וגם רבינו שמתח התיר בסדר עולם שלו (שם באמרכל), ודע שדברי הפרדס כפי' רמ"ח נובעים מסי' העתים לרי' ברי' ברזילי הברצלוני ובסי' כפתור ופרח סי' [ד] (דמוס ירושלים תרנ"ז ע' ס"ח) הביא דבריו, ועי' בפרדס סי' רנ"ה.

[תרה] (ב) רבי אסור, פרדס ריש סי' רמ"ז, מניעה הגאונים סי' ס"ז ע' 9 ונשתת בפרדס ריש סי' רמ"ז בקיצור לשון קצת וכלשונו שם הובא גם כן בהאורה ח"א ריש ע' 186.

סדר רשי

[תרמ] (א) המולח כשר לקדירה צריך להשהוייה כדי צלייה ובעי המזה על גבי כלי מטוקב. (ב) מלוח דרי הוא כרותח היינו מלוח שאינו נאכל מחמת מלחו, כך שמעתי.

[תריז] (א) הלב שאתח בעור שנתבשל עם העוף זורק הלב העוף מותר. [תרייא] (א) הילכתא כוותיה דרי יוחנן דביצה אמורה (לעניין מליחה) ולעניין דג מלוח לא חזינן כל כי האי טונא, (ב) דהלכה כר' דאמר לא אמר אביי אלא לעניין ביצה, ועל כך מסמין כל גדולי הדור ואוכלין מלוחי גוים כרחוקיה ונתנו אל יסוד בסתם דגים מלוחים, מפני שדגים מלוחים מטמאים [אין] עולין ונמלחין עמהם ומלוח הרי הוא כרותח, ולכך אותו דג שקורין הריגיש נהגו העם בהם היתר מפני שאין מטמאים עולין עמהם, (ג) ולכדן הם נמלחים:

[תריב] (א) וחלב הנמלח בבשר (אם) משנתנו מעם זה בזה נעשו שניהם חתיכה אחת, כדקיימא לן חתיכה עצמה נעשית נבילה, וכל מעם היוצא מן החלב, בין מעם חלב שבו בין מעם בשר שבו, (ש) הבל אסור מפני שכולו נבילה, וכשמטערב חלב זה עם (זה) חלב הנבינה הוה ליה מין במינו, חלב נבילה בחלב היתר, וכבר פסקו חתיכה עצמה נעשית נבילה ואוסרת כל החתיכות כולן, (ב) ולא אמרינן בה טחן מעם הוא מפני שאף מעם חלב שבו שהיה מתחילה נעשה כולו נבילה, (ג) וכן הלכה כרב. (ד) וגם פסקינן בפסחים הלכה מין במינו בכל שהוא (ה) ואני הייתי נוהג היתר עד הנה ובלבד שלא יתנו חלב אחר.

[תריג] (א) הדיא תרנגולת שנמצא בה מחט באותו בשר שעל קרקענה (ב) שהיא עד כמו אגור, והוא נקוב משני צדדים, ונתערבה אותה [תרנגולת] בתרנגולת אחרת, והביאו

[תרמ] (ב) המולח כשר וכו'. עיי' בה"ג ח' דם, ר"ו דף ק"ג סוף ע"ב: ושיעור ממלח כשרא כל שאינו נאכל מחמת מילחו ומשהו לה למילחיה עליה שיעור טויה אמר שמואל אין מלחין בשר אלא על גבי כלי מטוקב [חולין ק"ג ע"א]. (ג) מלוח הרי הוא כרותח וכו'. האורה ח"א ע' 184: ולא אמרינן הרי הוא כמבושל אלא דבר שמליח כל כך שאינו נאכל מחמת מלחו וכו'.

[תריב] (ב) חלב שאתח בעור. עיין בפרדס סי' רכ"ה ובמעודי' ס"ס ג' ע' 4.

[תריא] (ב) הילכתא כוותיה דרי יוחנן. עיי' ל"ח ע"ב. (ג) דהלכה כר'. לא ידעתי כוונתו ומקורו ועיי' ברי"ף שם שכתב וקאמר גאון דלא איפסיקא הלכתא כר' יוחנן אלא בביצה צלוח אבל כדג מליח הלכתא כחוקיה ובר קפרא דשרו וכו'. (ג) ולבדן הם נמלחים. עיין האורה ע' 184.

[תריב] (ב) וחלב הנמלח בבשר. כ"ה בח"א מס' האורה ע' 187 ובפרדס ס"ס רמ"ז וכל הסימן שבכאן הוא חלק האמצעי מחשבות רש"י בפירושו לחולין קמ"ז ע"ב ובפרדס סי' רל"ח ובח"ב מס' האורה ע' 211 סי' ק"ג ובא"ז ח"א סי' תשע"ז הובא ג"כ בכלבו סי' ק"ז [ר"ו דף קכ"ב ע"א]. ועיי' בס' האורה ח"ב ע' 209 סי' צ"ד. (ג) ולא אמרינן בה, וכ"ה בפרדס ס"ס רמ"ז אבל ברש"י חולין שם ובהאורה שם איתא: בר ג"ס. (ג) וכן הלכה כרב. מכאן ועד סוף הסימן ליתא בהאורה 187 ובפרדס רמ"ז. (ד) וגם פסקינן בפסחים. דף כ"ט ע"ב. (ה) ואני הייתי נוהג היתר וכו'. הובא בס' המכריע לר"י מטרנני סי' ל"ג בשם תשובות רבינו שלמה חקן ברי' שמעון זוקיל, ובפירש"י בחולין קמ"ז ע"ב סיים: כן מצאתי בנימוקי רבינו שלמה בר מאיר (עיי' ש"ש"כ אודותיו ח' גראסס בספרו Gallia Judaica ע' 162) וכדפס' שונצינו ליתא שורה האחרונה ומ"ס: אבל פירש"י שרי כ"ה. מוחלב הנמצא קרוש עד כאן היא קבע הלכה.

[תריג] (ב) הדיא תרנגולת. עיי' בס' האורה ח"ב ע' 211 סי' צ"ח ובס' הישר לרי"ת דף ס' ע"ג סי' ק"ח. (ג) שהיא עד כמו אגור, תצל שהוא עב כמו אגור. בס' הסדרים: שהוא

לפני רבי אוחו קורקבן עם הבשר שעליו ולא רצה רבי לומר לא איסור ולא היתר. היתר מפני שחשש שמא הבשר מן הקורקבן הוא ויש עליו דין קורקבן (ג) דתנן ניקב הקורקבן טריפה, ואיסור מפני שמא מן הזפק הוא וכשר דאם ניקב הזפק כשר באותו חוט בשר מחובר הזפק וקורקבן יחד, שבראשה אהר הזפק ובראשה אהר קורקבן, הילכך לא אמר לא איסור ולא היתר, ועמדו כלם בספק.

(א) (תריד) ועל המליצה היאך אנו שופטין הקילוח של רוחהין על העוף בכלי שני נהי דאין כלי שני ממשל שהרי דופניו קרים הם מכל מקום הניצוק של רתיחה ששופטין בשטיפה על העוף ממשל בשרו והמו עמו. והשיבנו רבי אין מרחיקין אותו כל כך אלא פושרין. ואמרתו הרי מי שלפניו עיפות הרבה למלוג מרחיקין ביותר כדי למולגן באהר והרבר נראה שהרי העור נכוץ ונמשש מעל הבשר מכה קילוח הרתיחה שנופל עליו ואם כן נהנה דברך לשיעורין. ואני מצאתי בסדר בשר על גבי גחלים שצריך ליתן החילה המזין בכלי שני ואהר כך נותנים להוכי העוף למולגו. (ב) ורבי אמר לי הן ודאי מכה ימים נרגתי בזה איסור נמור אבל לאחר (כז) זמן מצאתי וראיתי כתורת כהנים (ז) כפרשת צו את אהרן שיאין עירוי ממשל בכלי שני אלא הכלי בולע מחמת העירוי דקתני התם אהאי קרא וכלי חרס וכו' אין לי אלא שבישל בו, כלומר אין לי שיהא טעון שבירה אלא אם כן בישל בו, עירה לתוכו רוחה מניין, דהוי על ידי עירוי רוחה כעל ידי בישול, תלמוד לומר אשר [תבושל] בו ישבר, ואפילו על ידי עירוי נמי טעון שבירה, אין לי אלא כלי חרס, שעירה לתוכה רוחה שיהא טעון שבירה, כלי נחושת שעירה לתוכו רוחה מניין, שיהא טעון טריקה ושטיפה, ת"ל אשר תבושל בו ישבר ואם בכלי נחושת, ליתן את האמור בכלי חרס נחושת. ומיכן אנו למדין שעל ידי העירוי הכלי בולע, לפיכך הן טעונין טריקה ושטיפה משום הבלע, אבל ממשל אינו מימ, דאילו העירוי ממשל מאי קא מיכעיא ליה, פשיטא דעל ידי עירוי טעון שבירה כעל ידי בישול, אלא שמע מינה מים הרוהתין הנשפכין על התרנגולת אין ממשלין (ואין) [את] העוף לאוסרו אלא אם העוף נמלג (ד) בלא שטיפה צואר, (הכלי) העוף בולע את הדם על ידי עירוי הרוהתין, ומכל מקום אני מהביר בזה אבל אין איסור בכך, והמחמיר תבא עליו ברכה.

(תרמ"ו) (א) פעם אהת סיפר יהודי אהר לר' (ב) שמשכבריא מנהג ששמונה חומין שבציצית אינם שזורים שנים יחד אלא [נמין] שהם מוים מטילין אותו בכנפי מלית, ונראה בעיניהם שאם ישזור שנים יחד נמצא שמרכה בהוטין, אבל בכל מלכות לחזיר מיהא שזורין אותו כדי שיהיו קייטין מלינתך, ומצא רבי ראייה בכפרי שצריך

עשוי כמין אגור, וככ"ב: שהוא עשוי כמו אגור וכ"ה ככה"ל לר"ת שם. (ג) דתנן, חולין ג' ע"א. **(תריד) (ב) ועל המליצה**, האורה ח"ב ע' 207 סי' פ"ה ותחציו ס"ס פ"ב, ועיי' בח"א ס"פ האורה ע' 142 סי' ק"ב. (ג) ורבי אמר לי בס' האורה ע' 207 ובתחציו שם ס"ס פ"ה. יפה אמר [סידר] המסדר. . . דאין מולגין אותן אלא בכלי שני, והשאר שהובא פה בסדר ליתא שם. (ג) בפי' צו את אהרן, פרק ז' ועיי' האורה ע' 188 ס"ס ק"י ושם ע' 136 הערה ג'. (ד) בלא שטיפה צואר, עיי' בתחציו סי' פ"ב ובהערה המובל' שם אות ו'.

(תרמ"ו) (ב) פעם אהת, כל הסימן המר בכ"ב ובס' הסדרים. (ג) שמשכבריא, אפשר שצ"ל משכבריא.

לישור אותו, דהכי דריש בספרי (ג) בפרשה שלה לך פתיל חבלה שצריך שיהא סווי ושזור, אין לי אלא החבלה לכן מניין בו, דמרכיב דאינו נקרא פתיל אלא עד שיהא ישור דלשון פתיל (ד) היינו באי כתוב פתלתול שהוא סווי ושזור.

זה תיקון נקיות בשר.

(א) חלב ודם וגידין שנכתוב בהן כרת, דנתיב כי נפש כל בשר דמו כנפשו הוא וגוי (ויקרא י"ז י"ד) מיכן אתה למד שהדם מובלע בבשר, ואסור לאכל בשר עד שידהנו במים וימלחנו במלח יפה יפה, וינחנו על כלי מנוקב עד שיפלוט כדי שילך הדם, ואחר כך יעדר המלח ויריח במים ג' פעמים, (ב) דאמר ר' חייא אין הכשר מוציא דמו אלא אם כן ידיהנו במים יפה וימלחנו יפה יפה. ואמר רב הונא (ג) מולחו והופכו. (ד) ואסור לבשל את הכבד (ו) לא לברו ולא עם בשר אלא לצלות אותה לבדה באש, ואסור (ה) למיתלה למעלה מן הבשר אלא למטה מן הבשר. ואסור לבשל את החלב שהוא עם בני מעיים שבני מעיים מקיפין אותו, ואסור לבשל (ו) את החלב שבראש ואסור לקלפו אלא יצלה אותו על האש. ואסור לבשל את התרנגולת עד שימלחנה, ואסור עד שיוציא כל המוח שבראש מפני הדם, וצריך שיקח כל החלב למעלה שבכליות ושל למטה מן הכליות וכל הלב (ז) שיש על העופות שתחת הכליות ישליכנה ולא ישאר כשעורה אהת של חלב דאסור אפילו כשעורה אחת וחייב כרת. צריך שיטול גיד הנשה כולו ויחתוך מן הירך כולה ולא ישאר מגיד הנשה כחוט השערה, וישבור העצמות שצורך שיש בהם שורש גיד הנשה, וישליך אותו להוין, ויטול השמנונית שצורך. ויטול החלב והקרום שעל גבי החול וישלוף תורידין שבתוך החול מן החלב. ויטול הקרום שעל גבי הכליות והחוטין שבתוך הכליות. ויטול הקרום שעל גבי הכסלים וחוטין שבתוך הכסלים שהן (ב') ה' חוטין, ג' בכסל היטין שכל אחד ואחד נחלק לבי חוטין, ובי חוטין שבכסל שמאל שכל אחד נחלק לבי חוטין, שהן כולן שנים עשר חוטין, ויבדוק אחריהם וישרש אותן עד שיטול את כולן ולא ינח מהן אפילו כחוט השערה, ואם הניח חייב, וחייב ליטול החלב שעל גבי הקיבה ושעל גבי המסס וכית המסות ושעל הכרס כולה, ויטול החלב שעל הקשה

(ג) בפרשה שלה לך. פוסקא קט"ו. ובי"ם בסמ"ג עשין כ"ו [בד"ץ דף ק"ח ע"ג] ובהגמ"י"ם פ"א מה' ציצית אות ח' וע"י בתשובות הרמב"ם שהביא הכסף משנה שם בהלכות זו ובהשגת הראב"ד שם הלכה י'. (ד) היינו כאלו כתוב פתלתול. ע"י בפרדס ריש סי' ל"ז ובהקרת הרשיה בספרי ע"י 638 אות ח'.

(ח) חלב ודם. האורה ח"ב ע' 227 סי' ק"ב. (ג) דאמר ר' חייא. וכ"ה בכ"י ובס' הסדרים ובחופת אליהו [שהעתיק רח"ם תורוין בס' כבוד חופת] ריש ע' 50, ובהאורה שם איתא דאמר שמואל כמו שהוא לפנינו בחולין ק"ג ע"א. (ג) מולחו והופכו. לפנינו בגמרא שם מולח ומריח. (ד) ואסור לבשל את הכבד וכו'. הובא גם כן בס' האורה ח"א ע' 129 סי' ק"ו***. (ס) למיתלה. בכ"י ובס' הסדרים לצלותה, וכ"ה בהאורה שם. (ז) את החלב שבראש. בהאורה שם ובכ"י ובסדרים: את המוח שבראש. (ז) שיש על העופות שתחת הכליות. בכ"י ובסדרים: על העופות שתחת הכלי, יציל על העצמות שתחת הכליות וכ"ה בהאורה שם ובה"א סי' ק"ח ע' 180 ששם הובא כל הענין מכאן ועד כל חלב וכל דם לא תאכלו. ובספרי העתיק הסמינים מס' התרוכה ס"ג 755 ואילך, ובסוף הרמזים מה' איסור היתר הביא שם בע"י 767 סי' ע"ם דין נוקי הבשר וניקורה, ומתחיל צריך אדם שיטול כל חלב שעל הכליות וכו' והעתיק עד ואת החוטין שבצואר שאסורין מסוס דם. כמו שהוא לפנינו בסדור.

ברקין, וישול החוּסין שתחת הידים כולן והחוּסין שיש בראש תחת הלשון, וישול החוּסין שבצואר שהן אסורין משום דם שבתוכן, ואל יניח חוּס אחד בכל הבהמה, שיש בהן אסורין משום דם ויש בהן משום חלב, וכל האוכל ישעור נרגיר חמה אחת מן החלב או מן הדם חייב כרת, משום כל חלב וכל דם לא האכלו (ויקרא ג י"ז) ולא פירש איזה חלב אסור לאכול, ואם אתה אומר כל החלב שבתוך הבהמה אסור נמצא אתה אסור כל הבהמה כולה, (ח) אלא חכמים פירשו איזה חלב אסור ואיזה חלב מותר בתורה שבעל פה, שהחכמים הוּנים בה יומם ולילה, (ט) אסור לבשל כחל בקריה מסני שיש בה חלב אלא צולה אותה באש, והאוכל בשר אסור לאכול חלב באותה סעודה, וחוסין שבעוקין שבונג אסור משום חלב, וצריך לכל אדם שיהא זרין ליטלו ולנקר כל הזנג לפי שהן נמשכין באורך כל הזנג, ושאינו מנקרו ואוכלו עובר משום חלב. סליק נקיות בשר דרבינו שלמה.

[תרי"ז] (א) אמר שמואל חמשה דברים אסרו חכמים סכין קערה כבר ומיצוי ודגים ועופות. (ב) סכין ששחט בה אסור לאכול בה רותח לפי שהיא פולטת דם, (ג) קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח לפי שהיא פולטת דם, (ד) כבר שנחתך עליה בשר אסרה באכילה, כמה דברים אסורים בזמן שנראת כדם אבל אם נראית כמים אדומים מותר באכילה, (ה) מיצוי סלת שהניח הכשר עליו אסור באכילה, כמה דברים אסורים שלא המתין לה עד שיפסקו המים האדומים אבל אם המתינו לה מותרת באכילה, (ו) דגים ועופות שנמלחו זה עם זה אסורים באכילה כמה דברים אסורים שהעופות למעלה ודגים למטה אבל אם היו דגים למעלה ועופות למטה מותרות. (ז) אמר רבא בשר שחוטא ובשר טריסה שנמלחו ביחד זה עם זה אסור באכילה כמה דברים אסורים בזמן שהשחוטא מלמטה וכשר טריסה מלמעלה אבל טריסה מלמטה ושחוטא מלמעלה מותר באכילה. (ח) ואמר רבא גוי שהביא בשר טריסה בשפוד אחד וישאל הביא בשר בשר בשפוד אחד והניחו שפודיהן בתנור אחד אסור באכילה מסני שמפעע טמא ובלע טהור. (ט) דג טמא ודג טהור שנמלחו זה עם זה אסורין באכילה

(ס) אלא חכמים פירשו. בסי האורה ובכ"ב וגם בסי הסדרים איתא: אלא מירש הקדוש ב"ה. (פ) אסור לבשל כחל וכי והאוכל בשר אסור לאכול חלב באותה סעודה. שם בהאורה ע' 227, וזה ליתא בכ"ב ובסי הסדרים.

[תרי"ז] (ב) אמר שמואל חמשה דברים אסרו חכמים. פירקא דרבינו הקדוש [שהו"ל ריש שאנבלום בספרו שלשה ספרים נפתחים, לבוב תרל"ז] בבא דחמשה ע"י כ"י סי' כ"ח וכבוד חופה לרחמי הרוויין סוף ע"י 49 וליתא במעשה תורה בכלבו סי' ק"ח ובחופת אליהו רבה שבסוף סי' ראשית חכמה. וע"י בדי' חולין ק"א ב"י אות פ' הסימן שהביא שם סכ"י רומי. (ג) סכין ששחט בה אסור לאכול בה רותח. לפנינו בגמ' שם הגירסא: אסור לחתך בה, וע"י בדי' שם אות צ"י. (ד) קערה שמלח בה, שם. (ד) כבר שנחתך, שם ק"ב ע"א. (ס) מיצוי סולת, שם, ובנותנו למימרא דר"נ אמר שמואל אין מניחין כלי תחת הבשר עד שיכלה כל האדומיות שבו, וסלת דנקט הוא ע"י האוקומתא דגמ' בפסחים ע"ד ע"ב וכמו שפירש"י שם ד"ה בסמידא. (ו) דגים ועופות, חולין ק"ב ע"ב וע"י בדי' שם אות ו' דבכל הכ"י ובר"ף וברא"ש ובא"ז ח"א ריש סי' ת"ג ובתוה"ב דף ס"ח ע"ב הגירסא א"ר נתנן אמר שמואל. (ז) אסור רבא בשר שחוטא, שם בגמרא רב מרי בר רחל אימלח ליה בשר שחוטא בהדי בשר טריסה איתא לקמיה דרבא וכי, וע"י דף ק"ג ע"א בתוס' ד"ה טהור. (ס) ואמר רבא גוי שהביא, ע"י בדי' הוצאת סה"רע הילדעסהימער וצ"ל ע"י 556 ובהערה כ"א שם. (פ) דג טמא ודג טהור, חולין ק"ג ע"א.

כיצד דג טמא מליח ודג מהור חסל אסור מפני ששולט טמא וכולע מהור אבל דג מהור מלוח ודג טמא חסל מותר:

(תריח) (א) ומן הצאן להוציא את הנוגח שהמית את האדם והאי נוגח ורובע ונרבע דקחני על פי עד אחד או על פי הבעלים (ב) ומורה בקנס ספור. והילכתא להדיום שרי ולגובה אסור אבל על פי עדים בר סקילה היא ולהדיום נמי אסור:

עירובי תבשיל.

(תרימ) (א) פסח ושאר יום טוב שחל להיות בחמישי בשבת, מניח אדם עירובי תבשילין מערב יומיים, שאין אוסין ומבשלין מיום לשבת אלא אם כן עירב כפת ותבשיל, (ב) וכן הוא עושה, לוקח סת ומניח על גביו בשר או ביצה או דג כשהן מבושלין ומזכה להו (ו) לכל ישראל בני העיר על ידי אחר, כגון על ידי בנו ובתו הגדולים או על ידי אשתו, ולוקח מידן ומכרך, בא"י אט"ה אקבו"צ על מצות עירוב, ואמר בדיון יהא שרא לנו לאפווי ולבשולי ולאטמוני ולאדלוקי שראנא ולחקוני כל צרכין מיומא טבא לשבתא לנו ולכל בני ישראל הדריס בעיר הזאת, ומיחד לו מקום. (ג) פעם אחת הניחו עירוב תבשילין ערב יום טוב, ולמחר ביום ראשון מצאו הפת לבדו הנשאר, והבשר שעמו נאכל (ד) והרצו הדברים לפני רבי על שלחנו, ואמר רבי אילו לא בא הדבר לפנינו עד למחר לא היה תקנה בדבר, אבל עכשיו יש תקנה (ה) דאמר רב מניח אדם עירובי תבשילין מיום טוב לחבירו ומתנה, ולוקח בשר מן הקערה שלפניו ואחת מן הנכרות ואומר, אם היום חול ולמחר קודש הרי זה עירוב, ואם היום קודש ולמחר חול אין צריכין לכך (ו) ואין בדברי כלום:

פרשיות של ימים טובים והמטרותיהן.

(תרכ) (א) ביומא קמא דמיסחא קרינן בפרשת בא אל סרעה ויקרא משה לכל יקני ישראל ויאמר אליהם משכו עד מארץ מצרים על צנאותם, ומסמיר קרי במרשת

(תריח) (ב) ומן הצאן וכו'. עיי' תמורה כ"ח ע"ב וברש"י שם. (ג) ומורה בקנס ספור. עיי' זבחים ע"א ע"א תומי ד"ה ע"כ ע"א וגירסת הצ"ק ברש"י שם.

(תרימ) (ב) פסח ושאר יומיים. מח"ז ע"י 287, האורה ח"ב ע"י 196 סי' מ"ח, ועיי' במעשה הגאונים ע"י 18 סי' כ"ג. (ג) וכן הוא עושה. מכאן ועד סוף הסי' תובא ג"כ במח"ז סי' רפ"ד ע"י 262. (ג) פעם אחת הניחו ע"ת. במח"ז ע"י 287 איתא הניחו בבית רבי. וכישי"ש סי' דביצה סי' י"ח הביא שמעא כתוב במתני ר"י אברהם קלוזנר פ"א הניחו ע"ת וכו' כמו שהוא לפנינו. ועיי' במתני מהרא"ק דפוס ריווא שי"ש דף ל"ה ע"א בהגה ותרומה שהלשון מנוסחם וזה שהביא בישי"ש איתא שם, והשוה לזה מה שכתבתי כמבוא לסי' לקט יושר ע"י XIX סוף סי' ח"י. (ד) והרצו הדברים לפני ר"י על שלחנו. במהרא"ק שהביא בישי"ש איתא: הווי מגידים לר"י בשעת הסעודה. (ה) דאמר רב. ביצה ו' ע"א. וי"ז ע"א ולפינו הגירסא אמר רבא וכ"ה במעתיג שם ועיי' בדים שם וי"ז ע"א אות ל'. ובמח"ז ע"י 268 וע"י 287 הגי' א"ר מתנה אמר רב. ובכ"ז דאמר רבי יצחק וכ"ה בישי"ש בשם מהרא"ק דאמר ר"י. (ו) ואין בדברי כלום. בכ"ז סי' בדין יהא שרא לן וכו' ויחד לה מקום ר"י על ר"י. ועיי' במח"ז האורה שם.

(תרכ) (ב) ביומא קמא דפסחא. בשינוי לשון בתמורה ח"א סי' ע"ד (ע"י 81), ונראה שהוא מסרע"ג דף ס"א ע"ב ומתאים עם סדר פרשיות של יום הנדפס בתורתן של ראשונים לר"ח"ם הורוויץ. פסדים תרמ"ב. ח"א ע"י 88 ובהלכות רא"י (שהול' שוח ה) ע"י 182 ובכתיב שהול' הרד"ג סהרע"י הילדעכהיימער ע"י 617. ועיי' בפרסם סי' ל"ג.

נחם בחדש הראשון בארבעה עשר ומסמיר ביהושע (ב) ויאמר יהושע אל (כל) העם התקדשו עד ויהי שמעו ככל הארץ. יום ב' כאמור אל הכהנים שור או (שה) [כשב] עד וידבר משה את מועדי ה', ומסמיר קורא כדאמתול, ובנביא במלכים סן (ג) וישלח המלך עד ואחריו לא קם כמותו, יום ג' בכא אל פרעה קדש לי כל בכור עד סוף כל סיסקא, יום ד' כאלה המשפטים אם כסף תלוה את עמי עד בחלב אמו, [יום ה' כבי חשא פסל לך עד לא תבשל גדי] יום (ד) [ו] בבהעלותך וידבר ה' אל משה במדבר סיני עד לגר ולאורח הארץ, ובהרין ד' יומי דחולי מועדא קרו תלחא בעניינא של יום וחד בפניחם מן והקרבנם דפסח עד ונסכו סוף פיסקא. יום ז' ויהי בשלח פרעה עד כי אני ה' רוסאך, ומסמיר בפניחם מן והקרבנם דפסח עד סוף פיסקא, ובנביא בשמואל וידבר דוד עד סוף פיסקא שירה, (ד) עם עקש תתפל זה פרעה, יום ח' כראה אנכי כל הבכור עד סוף סידרא, ואם שבת הוא מתחיל בעשר תעשר ומסמיר והקרבנם עד סוף פיסקא, ובנביא בישיעה (ה) עוד היום ננוב לעמוד עד קדוש ישראל, כד אילקע שבתא כחולא דמועדא בפסח קורין כבי תשא ראה אתה אוטר אלי עד לא תבשל גדי ומסמיר והקרבנם ובנביא ביהוקאל (ו) היתה עלי יד ה' עד ונתתי רוחי, ומימן (ז) משך תורא קדש בכספא פסל כמדברא שלה בוכרא, פרשיות של ימים טובים והפטרות סודרין למעלה (ח) בסדר הילכות פסח:

הלכות יום טוב.

[תרכא] (א) [שני ימים טובים של גלויות (ב) אחד מחובר (ואחד) שנתלש בו כיום טוב ראשון (ג) [כגון ענבים שכצרך, ואחד עופות ודגים שניצודו כיום טוב

(3) ויאמר יהושע, וכ"ה בה"ג שם והוה מיהושע ג' ה' עד ו' כ"ג, ובסרע"ג שם: ומסמיר ביהושע מן בעת הויא עד ויריתו סוגרת ומסוגרת, ועוד מוסיף ויהי ה' את יהושע, וכראש מוסיף שני פסקים ויאמר יהושע אל העם התקדשו, ויאמר יהושע אל הכהנים, ועי' בפרדס ובהאורה שם, (ג) וישלח המלך, מלכים ב' כ"ג א'—כ"ה, וכ"ה בסרע"ג ובפרדס שם וכרי"צ גיאנות ח"ב ע' ק"ו, אמנם בב"ה"ג שם ובמח"צ ע' 302 איתא שמתחילין במלכים ב' כ"ב א' ובחורתן של ראשונים ובס' האורה שם כתבו שמסמירין ויצו המלך (שם כ"ג כ"א), (ד) עם עקש תתפל זה פרעה, שמואל ב' כ"ב כ"ו ועיי"ש בתרגום וברש"י, וכ"ה במח"צ ע' 809 עם עקש תתפל זה פרעה ואין ר' מנחם לרלב באותה הפטורה לפי שבאותו דילוג מדבר בישיעת מצרים, וכן נהגין במלכות [לותר] וגומרין כל השירה, ועי' בפסח מחכים (שהוצאתי לאור בשנת תרס"ט) ע' 84, ונראה שבסדר צ"ל: עד סוף פסקא כל השירה, (5) עוד היום ננוב לעמוד, ישעיה' י' ל"ב עד י"ב ו', (ו) היתה עלי, יהוקאל ל"ז א'—י"ד, ולעיל בס' תמ"א כתב עד סוף הפרשה, (ז) משך תורא וכו', מגילה ל"א ע"א, (8) בסדר הילכות פסח, בס' תל"א, תל"א, תל"ב, תמ"א, תמ"ג וכו'.

[תרכא] (6) [שני ימים של גלויות, ליתא בכי"א והשלמתי החסרון עפ"י כ"ב וס' הסדרים, וכל המאמר הובא בפרדס ס"י קמ"ו, במח"צ ע' 287 ס"י ע"ח, האורה ח"ב ע' 196 ס"י ג', מעשה הגאונים ע' 28 ס"י מ"ה, ושם כתוב לפני התשובה: וזו הוראה של רבינו שלמה בר' שמשון ועיי"ש ס"ב בהערה ר"א, (3) אחד מחובר, בסדרים איתא: אחד מחובר שנתלש ביום ראשון כגון ענבים שנצצרו מותרין בשני מסה נמשך הואיל ובי' קדושת הן ומותרין למצואי יום ראשון ככרי שיעשו וכן רבי נהג, (3) [כגון ענבים וכו', תוספת ע"פ הפרדס, מח"צ ומע"ג שם, התעתיק השמים מ"פ ראשון עד י"ם ראשון.

סדור רשי

[ראשון] מותרין בשני ממה נפשך. הואיל ושתי קדושות הן, אי יום טוב ראשון קדש ושני חול, מותרין למוצאי יום טוב ראשון בכדי שיעשו, ואי יום טוב ראשון חול ושני קדש (ד) כל שכן דמותרין, החול מכין ליום טוב, וכן רבי נהג, ומביא ראיה לדבריו מהא דגרסינן (ד) בפ"ק דביצה איחמר שני ימים טובים של גליות, רב אמר טלדה בזה מותרת בזה, ואמרינן (ה) [הלכתא כוותיה דרב בין לקולא ובין לחומרא (ו) ועוד אמרינן נבי שני ימים טובים של גליות] שאירע יום שני בערב שבת ולא הניח העירוב מכתול, מניח אדם עירובו מיום טוב לחבירו ומתנה, אם היום חול ולמחר קודש יהא עירוב, ואם היום קודש ומחר חול אין בדברי כלום ואין צריך לעירוב, דחול מכין לשבת, אלמא דשתי קדושות הן ואחד מהן חול. (ז) ועוד דגרסינן בעירובין הווא בר מביא דאחיא בי ריש גלותא דאתציד ביום טוב ראשון ואישתחית ביום טוב שני, רב נחמן ורב חסדא אכלו, ורב ששת לא אכיל, מאן דאכיל משום דשתי קדושות הן, ומאן דלא אכיל משום דתני איסי בן יהודה וכן היה ר' יוסי אוסר בשני ימים טובים של ראש השנה דקא אמרינן קדושה אחת הן ומסקינן ומודה רבי יוסי בשני ימים טובים של גליות [דשתי קדושות הן דאפילו למאן דאמר] וכן היה ר' יוסי אוסר בשתי ימים טובים של גליות אנו מיהא קיימי לן דשתי קדושות הן, ושמע מינה מחובר שנתלש ביום טוב ראשון מותר ביום טוב שני ממה נפשך, ואל תשיבני בכדי שיעשו דהכי משמע ולערב אסורין בכדי שיעשו אם ניצודו ביום טוב ראשון למוצאי יום טוב האחרון אסורין בכדי שיעשו, שיום ראשון קודש הוא, ובעינן שלא יהא מהני מיום טוב לחול, ואם ניצודו ביום טוב שני לערב יום טוב שני אסורין בכדי שיעשו (ח) דאימר קודש הוא].

[תרכב] (א) על התנוני ששאלת, דע כי אמיתים דברים ואין לך קל שבקלים שאינו בקי בהילכות מחובר ונולד, כי כבר פסק רב פפא (ב) גוי שהביא דורון לישראל וכו' ומהבא אתה למד שאפילו מן הגוי מותר לקבל. (ג) ועוד מההוא ליפסא דאתא למחוזא נפק רבא חזא דהואי כמוש, אמר הא דאי מאתמול עקירה, ואי משום חוץ לתחום, אדעתא דגוים אתא, ושרא רבא למיזבן מיניה, והרי לך שלקחו אותו מן הגוים, ובלבד שלא יהא מאותו המין במחובר או שיהא ניכר כי מאתמול נתלש. (ד) ומה שהביא ראיה מר' יצחק בר יקר, אני הייתי שם, ולא מספני זאת חברו עליו, אלא מחרוזות דנים היתה, שראה אותה בבתי גוים מערב יום טוב ולמחר הכירה בטביעת עין והביאה, ועל זאת הגיד

(ד) בפ"ק דביצה. דף ד' ע"ב. (ה) הלכתא כוותיה דרב וכו'. חסר בכ"ב והשלמתי ע"ס ס' הסדרים. (ו) ועוד אמרינן. ביצה י"ז ע"א. (ז) ועוד דגרסינן בעירובין. ל"ט ע"ב. ובמח"ז מתחיל כאן ס' ע"ט. (ח) דאימר קדש הוא. ובסדרים סיים: מ"ה. ובי"ה במח"ז ובאריה כ"י ס' מ"ד וכעין זה הוא ג"כ בפירוש. ועי' ברש"י שם בעירובין ל"ט סוף ע"ב. דיה פסק וכיצה כ"ד סוף ע"ב ד"ה ולערב אסורין ובתחצו ס' י"א.

[תרכב] (ב) על התנוני ששאלת. ובי"ה בס' האורה שם ע' 196 ס' ג"א ובכ"ב ובסדרים: על (דחציני) התנוני ששאלת ודע כי אמתכם דבריו. ובמח"ז ע' 288: ועל המחובר ששאלת, דע כי אמיתים דבריו. (ג) גוי שהביא דורון. ביצה כ"ד ע"ב. (ד) ועוד מההוא ליפסא. עירובין מ' ע"א. (ד) ומה שהביא ראיה מר' יצחק בר יקר. כ"ה בכ"א ובספר הסדרים. במח"ז ובתאורה שם. ובכ"ב איתא: מרבי יעקב בר יקר. ועי' בתחצו ס' י"א ובמעשה הגאונים ע' 27 ס' מ"ב.

לרבותיט שיש שם בני אדם שאינן מהגנני ויקילו בדבר ויביאו הגיחודין כיום טוב ויאמרו מאתמול ניצודו אבל בדבר שאינן כמינו כמחוכר אין לחוש.

[תרכג] (א) וששאלתם ישראל שהשכיר פועלים קודם הרגל לבנות לו בנין טולו, והתחילו לבנות קודם יום טוב ולא הספיקו לנמור, מהו שיגמרו בטועד לפי שאינן רוצים ליבטל ואם לא יהיו מניחין לנמור שוב לא יהיו נמרינן וכבר הוא אבוד ונגנב. כך דעתי נוטה שאסור להם לנמור בטועד, (ב) דאמר שמואל מקבלי קיבולת בתוך התחום, דהיינו נוי שקיבל מלאכה מישראל קודם יום טוב בתוך התחום אסור, דאזיל בני אותה העיר חזו דעביד נוי עבידתיה ביומא מבא ונסיק מיניה חורבא, דלא ידעו דקיבלה נוי מישראל קודם יום טוב, ומשמע דכי אסר שמואל כגון במלאכה שהיא ידועה שהיא של ישראל ורגילין לכא שם. ואמר רב ספא אי איכא מתא דישאל דרין לשם ומיקרבי להתם אסור רחזו ליה בני ההוא מתא, ומסקינן הכי דבחולו של מועד דשכיחי אינשי דאזלו (ג) מדוכתא לדוכתא אפילו חוץ לתחום אסור. ואמר ר' יוחנן מר זוטרא (ד) בריה דרב נתן בגו ליה אסדנא בטועד מקבלי קיבולת חוץ לתחום, איקלעו (ה) רבא ורב ספרא ורב הונא בר חיננא ולא עיילו לגויה, דקסברי אפילו חוץ לתחום אסור דרגילי למיול להתם.

[תרכד] (א) וששאלתם מהו לשכור גוים לכתחילה בטועד להוליך קורות עצי בנין ממקום למקום כדי שלא יאבדו, מותר לעשות כך, ובלבד שאם יכול לעשות בצניעה עושה, ואם אינו יכול לעשות בצניעה יעשה כמו שיכול, (ב) דתנן מכניס אדם סירותיו מפני הגנבים ושולה ששתנו מן המשרה בשביל שלא תאבד. ואמר ר' יוסף הוה ליה הנך כשורי עייליהו ביומא פני כל. (ג) יצחק ברי יהודה.

[תרכה] (א) וששאלתם מהו לאגוד ולזפות חביות בחולו של מועד לכתחילה, כמו כן אנו נוהגין במקומנו, לפי שסמכו על דבר האבד ומותר ובלבד (ב) שלא יכין בטועד. (ג) ולתקן פרסות הסוסים בנגרי ברזל (ד) דכי שמיין לו בחולו של מועד יש לומר בדבר דאבד דמי ושרי על ידי אומן נוי לצורך המועד, כל הני מותר במקום שנהגו, (ה) אבל ליתן כלים לכובס נוי וליתן כלים לגוי אומן לתפורן מתחילה קיבולת הוה ואסירי.

[תרכז] (א) וששאלתם ישראל שהשכיר פועלים. מח' שם סי' פ"א. האורה ע' 197 סי' ג"ב. מעשה הגאונים ע' 29 סי' מ"ג. (ג) דאמר שמואל. מ"ק י"ב ע"א. (ג) מדוכתא לדוכתא. עיין ב"מ שם אות ז'. (ד) בריה דרב נתן. וכו' בכ"ב, במח' האורה ומע"ג שם, ובס' הפרדים איתא בריה דרב נתן כמו שהוא לפנינו בגמ'. (פ) רבא. וכו' בכ"ב ובספרים ובמח' שם. בס' האורה שם גרים רבה ובמע"ג רב, ובגמ' שלפנינו ליתא לא זה ולא זה ועי' ב"מ שם אות ב'.

[תרכח] (א) וששאלתם מהו לשכור גוים. מח' שם ע' 289 סי' פ"ב. האורה שם ע' 197 סי' ג"ב בתם כמו שהוא לפנינו בסידור, ובפרדס סי' ק"ג ובלקוטי הפרדס דף כ"א ע"א ובמעשה הגאונים ע' 82 סי' מ"ח וברוקח סי' ש"ד בשם ר' נתן בר מכיר שהשיב לר' מנחם אחיו [מאסף ס' מעשה המכירה, עי' מבוא לס' מע"ג ע' XII]. (ג) דתנן. מ"ק י"ב ע"ב. (ג) יצחק ברי יהודה. וכו' בספרים ובמח' שם וכבר העיר רש"י ז"ל בהאורה שם הערה ד' שחתומת ר"י ברי' שייכה להלן, ובכ"ב ליתא.

[תרכט] (א) וששאלתם מהו לאגוד. פרס תוך סי' קנ"ב. מח' ע' 289 סי' פ"ג. מעשה הגאונים ע' 88 בשם ר' יצחק ברי יהודה ובהאורה ח"ב ע' 214 סי' ק"ט. (ב) כסתם. (ג) שלא יכין. בכ"ב ובספרים: שלא יתכוון. (ג) ולתקן פרסות הסוסים. שם בספרים ובמע"ג ובמח' סי' פ"ח. האורה שם ע' 198 סי' נ"ד. (ד) דכי שמיין לו. בכ"ב ובספרים דכי מריה לו. (פ) אבל ליתן כלים וכו'. מח' שם סי' פ"א. וכה שהובא שם בשם ר"ת הוא הוספת.

[תרכו] (א) וששאלתם מהו להתחיל (ב) בקיבולת ענבים בדריסתן לגת בחולו של מועד כדבר האבד רמי ומותר (ג) מהא דרב הונא הצדו ליה חצרא בחולו של מועד ומסקי דהא דתניא במחבר אפילו כולו אבד אסור יחידאה היא, ועוד דרב (הונא) חצרו ליה חצרא ואיקפד שמואל, דהצדא דחייסי היא ולא פסיד, אבל עינבי ודאי פסיד משום דמכחש כחשי כי שביק להו. ועוד כשמתחילין לבצור בכרמים ונותנים רשות ליכנס בהם, כל מי שאינו בוצר כרמו הוה ודאי דבר האבד ומותר לבצור ולדרוס בנת:

[תרכז] (א) וששאלתם מהו לילך אצל גוי המביא ביום טוב עשבים וליטול ממנו אנודות עשב לכהמה או תבן או עומרים ואומר מה שאתה נוטל (ב) נשאר מהם כיוצא בהם אני אתן לך את השאר, דבר זה אפילו מיישראל אסור, לפי שהוא אזכרת סכום המקח. (ג) ותנן הולך אדם אצל חנוני הרגיל אצלו ואומר לו תן לי עשרה ביצים, עשרה אגוזים שכן דרך בעל הבית להיות מונה בתוך ביתו, (ד) ר' שמעון בן אלעזר אומר ובלבד שלא יזכיר לו סכום מקח, והני מילי בחנוני ישראל [אבל] חנוני גוי שרגיל לילך אצלו גזירה שמא יביא בשב' מחוץ לתחום ואסור לטלמלו, וגבי בהמתו (ה) תניא גוי שליקט עשבים מאכיל אחריו ישראל (ו) והאמר רב הונא מעמיד אדם בהמתו על גבי עשבים [בשבת] דמשמע במחבורין לפי שהן מוכנין לטאכל בהמה, אבל לא על גבי מוקצה (ז) לפי שתלושין ומנחין מוקצין הן, וגוי שליקט עשבים (ח) מוקצין הן אצל ישראל, ומתריצין דקאים עליה באסיה ואולא ואכלה אבל להאכיל בידים אסור, וכיון דדבר מוקצה אסור ליתן לבהמתו הילכך הניא בשביל ישראל מחוץ לתחום אסור ליתן לפני בהמתו. (ט) יצחק בר יהודה.

[תרכח] (א) יתד של שסוד שתוחבין בו ירכי העוף והוא ארוך יותר מדאי (ב) ואסור לחתכו כסכין ולא לשרוף ראשו כאור כדי שתקצר משום תיקון כלי, ואין זה דומה לתוחב כאור לפי (ש) שתי נירות, דהתם נראה כמדליק כדרכו שצריך שתי נירות.

[תרכו] (ב) וששאלתם מהו להתחיל. ג'ז שם בספרם ובמעה"ג ובמח"ו סי' פ"ח ובהאורה שם סי' ג"ה, ובכ"י"ב חסר כל הסימן. (ג) בקיבולת ענבים. בס' הסדרים בלקיטת ענבים כדרכותן בנת. (ד) מהא דרב הונא. מ"ק י"ב ע"ב.

[תרכז] (ב) וששאלתם מהו לילך אצל גוי. מח"ו ע' 290 סי' פ"ט, האורה שם סי' ג"ז ושבלי הלקט סי' רמ"ד. ובכ"י"ב ובסדרים: אצל גוי המכירו ביום"ט וליטול ממנו וכו'. (ג) נשאר מהם וכו'. בכ"י"ב: משאר בני אדם כיוצא בהן אני נתן לך את השאר למחר. (ד) ותנן ביצה כ"ט ע"ב. (ד) ר' שמעון בן אלעזר. בכ"י"ב ובסדרים ר' ישמעאל בן אלעזר. (ה) תניא. שבת קכ"ט ע"א. (ו) והאמר רב הונא. בגמרא אמר ר"ה אמר רבי חנינא. (ז) לפי שתלושין ומנחין מוקצין הן. בכ"י"ב ובסדרים: ומנחין באיסורין. (ח) מוקצין הן אצל ישראל. בכ"י"ב ובסדרים יש כאן הוספה: ומקשינן מילא מיס לבהמתו משקה אחריו ישראל אפילו ברשות הרבים, מכאן מתירין לשתות מיס אפילו שהובאו בשביל ישראל מרלא קאמר לשתות וגם אמר כל דבר שיכול לילך לשם ולעשותו כמו לילך לגדר ולשתות מותר ומתריצין וכו'. (ט) יצחק בר יהודה. בכ"י"ב ליתא.

[תרכח] (ב) יתד של שסוד. מח"ו שם סי' צ' האורה סי' ג"ז והוכח בסדרכי ביצה סי' תרצ"א. (ג) ואסור לחתכו כסכין. וכ"ה בכ"י"ב ובסדרים, אבל במח"ו איתא וכו' מעשה לפני ר', ובהאורה שם ואמרו רבי וכו' בסדרכי שם.

סדר רשי

[תרכמז] (א) ושומץ ביום טוב כותחין בדרבנן, אבל סלפין טוחנן קודם יום טוב או טוחנן בקערה או בכל דבר, אבל לא ברחיים שלהם (ב) כדאמרין בכיצה, ורחיים שלהם (ג) קרי מולצין שלנו, חרע (ד) מדגרסינן התם (ט) טבאה משום שלשה בליה, הכרזל שכתובו הוא נקוב נקבין דקין אבל הוא כעצמו טמא משום כלי כברה והעליון משום כלי מתכות והתחתון משום כלי בית קיבול.

[תרלז] (א) מותר לחוף ולסרוק בחולו של טועה, שאף בשבת ויום טוב נחלקו בו, שהרי היאך נאסר את הדבר, משום תלישת שער, הישתא גילוח בטועה מותר לבא מן השבייה, ועל כל אדם לא נאסר אלא כדי שלא ינסו לרגל (שלהם משולין) [כישם מנוולין] (ב) לחוף ולסרוק אסור.

הילכות פסח.

[תרלא] (א) ואילו אסורין בפסח מוריים הלחם ואסילו לאחר הפסח אסור. חומץ שמחמיצין אותו בשעורין ושכר שעושיין אותו כלחם קלוי אסור וגם לאחר הפסח, וכן חטין שעורין ונוסמין ושיכולת שועל ושיסון מין חטין הן, כל אילו אם נסלו עליהם מים או שכאו כספינה ונשרו במים או ששרו בנורן מן הגשמים אסורין בפסח ולאחר הפסח אסורין אסילו לקנות מהם כלום, אלא או לזרותם או להשליכם במים, אסילו טחנן כדי להניחם אחר הפסח אסור. אבל הרוחץ ובל מיני קיטניות מותרין (ב) אסילו שהן במים בין בפסח בין לאחר הפסח אבל חמשת המינין אסור והן חייבין בחלה. אורז מותר ואינו חייב בחלה, אבל הקדירות שנשתמש בהם כל השנה כולה מיני חטין וקמח רחץ אותן יפה ושומרן ולאחר הפסח מותרין. (ג) וכורמי דגללי משמשסן וכלי כרזל מרתחין במים על גבי האש אחת מתוך חברתה והגדולה יעשה לה שפה מן המים סביבות סיה שתיים אצבעות ומרתחה מליאה מים והיא מותרת. וכל כלי עץ כגון

[תרכמז] (ב) ושומין ביום טוב. מחזין שם סי' צ"א באריכות יותר, ובהאורה שם סי' ג"ח כמו שהוא לפנינו ושם בע' 224 סי' קמ"ד הובא עוד הפעם בקיצור: ראיתי את רבי שכותש שומין בקערה ביום כדרכן אבל סלפין טוחנן מערב י"ט. ורש"י ז"ל העיר שם על דברי המחזין ולא רמו על דברי האורה לעיל בסי' ג"ח. (ג) כדאמרין בכיצה. דף כ"ג ע"א ועיי"ש דף י"ד ע"א. (ג) קרי מולצין. בכ"י ובסדרים מולציל. ובמחזין שם וע' 266 סי' ט' מולציןט ובתוס' ביצה י"ד ע"א ד"ה איכא: מוליגט ועיי' לעיל סי' ש"ם הערה ו'. (ד) מדגרסינן התם. שם כ"ג ע"ב.

[תרלז] (ב) מותר לחוף ולסרוק. האורה ע' 217 סי' ק"ב. מחזין ע' 289 סי' פ"ד תוך תשובות ר' יצחק ב"ר יהודה, ובתחזין סי' מ' תוך תשובות רש"י, ובמדרשין מ"ק סי' תל"ט בשם הר"ם שמה מיוטיר ובשכ"ל הלקט סי' רכ"ט: וכן מצאתי בתשובות הורה רבי. (ג) לחוף ולסרוק אסור. בתמיה. במחזין ובהאורה: לחוף ולסרוק מיכעיא.

[תרלא] (ב) ואילו אסורין בפסח. הלכות קצובות דרב יהודאי גאון בתורתן של ראשונים לרח"מ הרווחץ ח"א ע' 20 ופרסם סי' ק"ח. (ג) אסילו שהן במים בין בפסח בין לאחר הפסח. תצל' אפי' שרו במים, וכ"ה בתשרי ובפרסם, ובכ"י ובסדרים: אסילו שרו במים לפני הפסח אבל חמשת המינין וכו'. (ג) וכורמי דגללי. וכו' בסדר הפסח לר"י יוסף טוב עלם [ביותר לשה"ג ד"ה אלהו הרוחץ וכו']. וכורמי דגללי שריין בהדחה. והר"ם מפליגש תמה עליו בפירושו ועיי' א"ז ח"ב (b 116) וכתב שהפייט חסם הדחה מסני החרוזו שלו וכאמת צריכין הנעלה. ועיי' בר"ף ס"ב הפסחים במשנה חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח ובמנהגי ה' פסח סי' י' ובפרסם סי' קכ"ה דף כ"ה ריש ע"ג. ובפרסם סי' ק"ח הלשון מנוכס. ועיי' בתשרי שם.

סדר רשי

קערות וקסות ירתיח כמים ביורה ושוסך עליהם וירחיצם והן מותרין. (ד) [והסכינים ירתיחם בתוך היורה והן מותרין] וכל כלי עץ המשמש בהם עיסה כל השנה ושוהה העיסה באותו כלי עד חומצתו אסור לשמש בהן כססח בין ברחיצה בין ברתחה אסורין, אבל כלי עץ שלא החמיץ את העיסה אלא לש בין בצונן בין בעירוי מותרין כססח ברחיצה ובגירורה. והנפה והכברה מותרין ברחיצה.

[תרל"ב] (א) ועיסה של ססח צריך ללושה בזריות שלא תבא לידי חימוץ (ב) ואחר לישתו רוחצין את ידיהם והכלים וישליך המים כמקום נבזה שלא יעמדו שלא יבואו לידי חימוץ. והמצות צריכין לאוסן יסה ואם תמצא עונה אחת בתוכן ואינה אסויה דמושבין ממנה חומץ תשרף מיד. (ג) וזקן או חולה שאינו יכול לאכול המצה שהיא קשה שורה במים או ביין או במרק בכל עניין שירצה בלתי שתהא העונה אסויה יסה.

[תרל"ג] (א) ומותר לאסות מצה על גבי קרקע ועל גבי כלי חרס ובתוך הסורגי רק שתהא בזריות ויהא האוסה זרין וזהיר ומהיר כבישול אסוייתה וכשיתחמם כלי חרס מכמנים מותר ומבחוץ אסור לחממו. ואין עושין סת מיום טוב להכירו ולא כל מיני כישול אלא אם כן יאכל ממנו ואם נשתיר ממנו מותר.

[תרל"ד] (א) ואסור לשחוט בהמה מסוכנת ביום טוב אבל שאינה מסוכנת מותר לשחוט ולששות כל צרכו. ואסור כל כישול עיסה ותבואה מכל חמשת המינין משום חימוץ אבל כשאר ימים טובים מותר לעשות כל מיני עיסה, וכל מיני קטנית מותר לבשל כססח ובכל ימים טובים:

סליק מידור רבנו שלמה זצ"ל

חזק.

(ד) [והסכינים ירתיחם וכו'. הוספתי ע"פ כ"כ וחסדרים וכו' בהפדס חוסף שם: כמו שאמרנו למעלה [ברייני הגעלה בס"י קכ"ד מספר האורה!] ובתש"ר ריש ע"י 21 ליחא מת שהכאתי כסדור מסוכב כחצאי מרובע.

[תרל"ב] (ב) ועיסה של ססח. שם בתש"ר ובפרדס. (ג) ואחר לישתו וכו' לידי חימוץ. כ"ז ליחא בהפדס והסעתיק השכניט מן לידי חימוץ קמא לבתרא. (ג) וזקן או חולה. כ"ז ליחא בהפדס, וחסר שם עד ואין אומין סת כסימן הבא.

[תרל"ג] (ב) ומותר לאפות. שם בתש"ר.

[תרל"ד] (ב) ואסור לשחוט. שם בתש"ר ובפרדס.